

Norges miljø- og
biovitenskapelige
universitet

Masteroppgave 30 stp.

Fakultetet for landskap og samfunn

Grensene i Økonomisk kartverk

Rettsgyldighet og bruk i grensefastsettende saker

Dani Alexander Næss

Master i Eiendom

Forord

Denne masteroppgaven er avslutningen på min 5-årige masterutdanning ved Norges Miljø- og Biovitenskapelige Universitet (NMBU). Oppgaven er avlagt ved vårsemesteret 2019. Denne oppgaven har gitt meg muligheten til å benytte all den kunnskapen jeg har opparbeidet meg gjennom 5 år på NMBU. Prosessen med masteroppgaven har vært en svært lærerik prosess der jeg har fått skrive om et tidsaktuelt tema som jeg finner interessant. Den har vist meg hvor viktig historisk utvikling er også for dagsaktuelle saker. Jeg har lært mye eiendomsfaglig samt metodikk og da spesielt måten man kan arbeide for å innhente eksisterende kunnskap og empiri som man kan benytte til å danne ny forskning og kunnskap.

Takk til mine medstudenter Ole Martin Bystrøm og Jørgen Astrup for korrekturlesing/gjennomlesning og gode faglige diskusjoner.

En spesielt stor takk til min veileder Gunnar Tenge for entusiastisk og god veiledning. Takk for all faglitteratur du har lånt meg og artikler du har sent meg, noe som har gjort arbeidet med oppgaven bedre og mer effektivt. Jeg vil også takke for at du har svart raskt og for at du har gitt gode og konkrete tilbakemeldinger på mine spørsmål gjennom hele prosessen.

Ås, 13. mai 2019

Dani Alexander Næss

Sammendrag

MÅL: Målet med masteroppgaven er å studere faktisk bruk av eiendomsgrenser i Økonomiske Kartverk (ØK) til å fastsette eiendomsgrenser i grensefastsettende saker, om det har vært en økende bruk over tid og om de ulike rettsinstansene benytter eiendomsgrensene i ØK likt. I tillegg vil studien belyse vurderinger retten tar ved bruk av grensene i ØK - altså hva retten vurderer rundt eiendomsgrensene i ØK sin rettsgyldighet.

BAKGRUNN: Grensene i ØK er stadfestet som ikke rettsgyldige samtidig som det er mye litteratur som sier at kartverkets grenser har økt bevisverdi. ØK er også veldig tilgjengelig, og bringes derfor ofte frem for retten som et bevis som retten må ta stilling til i rettsavgjørelser. Litteraturen viser at det eksisterer uenigheter rundt vurderingen av grensene i ØK og lite litteratur eksisterer rundt hva det vil si at grensene i ØK har økt bevisverdi, men mangler rettsgyldighet.

METODE: Det ble utviklet en hovedproblemstilling og 4 delproblemstillinger og det ble benyttet et systematisk søk i lovdata Pro for å finne aktuelle rettsavgjørelser. Delproblemstilling 1-3 omhandler en opptelling av hvor mange saker som benytter grensene i ØK til å stadfeste grenser. For å besvare dette er det benyttet et deduktivt studium med hypoteser og et kvantitativt dokumentstudium med en univariat analyse. Delproblemstilling 4 benytter juridisk metode og undersøker hva faktisk retten benytter som argumentasjon ved deres vurdering av bruk av grensene i ØK.

RESULTATER OG DISKUSJON: Masteroppgaven konkluderer med at de fleste grensefastsettende sakene ikke benytter grensene i ØK til å stadfeste eiendomsgrenser (63%), men det er likevel en betydelig andel som enten benytter grensene i ØK som hovedargument til å fastsette eiendomsgrenser (16%) eller til å bygge opp argumentasjonen til å fastsette eiendomsgrenser (21%). Lagmannsretten (19%) benytter grensene i ØK til å stadfeste grenser i noe større grad enn jordskifteretten (12%). Det har ikke vært økende bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser de siste 10 årene. Studien avdekker at det er mye uenigheter rundt temaet og at de samme argumentene benyttes både for og mot bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser. Det er tydelig at bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser er et omdiskutert moment under rettsavgjørelsene i studien, og der rettsavgjørelsene ikke er enstemmig.

NØKKEWORD: Eiendomsgrensene i ØK/Økonomisk kartverk, rettsgyldighet, grensefastsettende saker, bevisverdi, DEK, matrikkel

Abstract

OBJECTIVE: The aim of this master thesis is to study the use of property borders in economic maps to decide borders in boundary determination cases, if there has been an increased use over time and if the different civil courts have similar use of the property borders in economic maps. Additionally, the thesis will investigate the evaluations and verdicts the courts conclude – what the courts think about the property borders in economic maps and their legal validity.

BACKGROUND: The borders in economic maps are not defined as legally valid, but there is literature saying that economic maps has increased in evidentiary value. Economic maps are easily available and is therefore often brought to court as evidence that the judges must take in to consideration when passing their verdicts. The literature shows that there have been disagreements surrounding the evaluation of the borders in economic maps, and little literature exist explaining what it means that the boundaries in economic maps have increased evidentiary value, yet lacks legal validity.

METHOD: To answer the main research question in the thesis there was developed four smaller research questions; which were answered with the use of a systematic search in “lovdata Pro” to find court decisions discussing or using the borders in economic maps. Research question 1-3 uses a deductive approach with hypotheses and a quantitative document study with a univariate analysis counting how many of the cases that uses the borders in economic maps to decide the borders. Research question 4 uses a legal methodology to look at what the court uses as argumentation in their assessment of use of the borders in economic maps.

RESULTS AND DISCUSSION: The master thesis concluded that amongst the boundary determination cases, the majority (63%) did not use the borders in economic maps to decide where the property borders are. Nevertheless, a considerable part of the court verdicts used the borders in economic maps as a main argument (16%) to decide where the property borders are or as an argumentation to support other evidence (21%). The court of appeal (19%) uses the borders in economic maps more than the land consolidation court (12%) to decide where the property borders are. There has not been an increased amount of use of the borders in economic map to decide where the property borders are in boundary determination cases the last 10 years. The study reveals that there is a lot of disagreement surrounding the topic and that the same argumentation is used both for and against the use of the borders in economic maps to decide where the property borders are. The use of the borders in economic maps is a disputed topic in the court verdicts in the study and where the court rooms are not unanimous.

NØKKELORD: **Property Borders in economic maps, validity, boundary determination cases, evidentiary value, DEK, matrikkel**

Innhold

1. Innledning	1
2. Problemstilling	3
2.1. Valg av problemstilling	3
2.2. Avgrensninger	3
2.3. Utforming av problemstillingen	4
3. Teorigrunnlag	5
3.1. Økonomiske kart	5
3.2. Hvordan ble det økonomisk kartverk produsert?	6
3.3. Historisk utvikling av ØK	8
3.3.1. 1800-tallets forsøk på opprettelse av ØK	8
3.3.2. Opprettelsen av ØK fra 1960-tallet	10
3.4. ØK - Kvalitet, mangler og rettsgyldighet	13
3.4.1. Begrensninger i innsamlet data	13
3.4.2. Rettgyldigheten av eiendomsgrensene i ØK	15
3.5. Saker i jordskifteretten	16
3.5.1. Rettsfastsettende saker	16
3.5.2. Disposisjonsprinsippet og forhandlingsprinsippet	17
3.5.3. Grunnlagsdata for rettsendrende saker i jordskifteretten	18
4. Metode	20
4.1. Valg av forskningsdesign	20
4.2. Juridisk metode	21
4.3. Kvantitativ metode	21
4.3.1. Deduktiv studie	22
4.3.2. Univariat analyse	23
4.3.3. Hypotesetesting	23
4.3.4. Søkeord	23
4.3.5. Utvalg	24
4.3.6. Kriterier	24
4.3.7. Etterarbeid og kvalitetssikring	26
4.4. Dataens kredibilitet	27
4.4.1. Reliabilitet	27
4.4.2. Validitet	28
4.5. Etiske vurderinger	29
5. Resultater	31

5.1.	Delproblemstilling 1	31
5.2.	Delproblemstilling 2	32
5.3.	Delproblemstilling 3	33
5.4.	Delproblemstilling 4	35
6.	Diskusjon	39
6.1.	Hva mener rettsinstansene om bruk av grensene i ØK til å stadfeste grenser?	39
6.2.	Forskjell i lagmannsretter og i jordskifteretter	39
6.3.	Forandring ved bruk av grensene i ØK over tid?	41
6.4.	Hva skal til for at retten vurder grensene i ØK som rettsgyldige?	42
7.	Samlede betraktninger	46
8.	Masterstudiets styrker og svakheter	48
9.	Interessante muligheter for videre forskning	50
	Referanseliste	53
	Lovregister	54
	Rettspraksis	54
	Figurliste	54
	Diagramliste	55
	Vedlegg	56
	Vedlegg 1: Oversikt over inkluderte saker	56
	Vedlegg 2: Oversikt over ekskluderte saker	62

1. Innledning

Økonomiske kartverk (heretter ØK) er en kartserie for planlegging og ressursforvaltning og finnes i målestokk 1:5000 samt delvis i 1:10 000 og 1: 20 000. ØK omfatter i utgangspunktet arealet som finnes under skoggrensa og som har verdi for jord- og skogbruk (Kartverket, 2018c). Eiendomsgrensene i ØK har vært hovedkilden til senere kartkilder som DEK (Kartverket, 2015, s. 11-12). Dagens matrikkel, som er Norges nasjonale eiendomsregister, har også eiendomsgrensene i ØK som grunnlag, noe som er et resultat av konverteringen av DEK inn i matrikkelen. ØK ble utarbeidet hovedsakelig fra 1965-1980, og det er nå over 50 år siden kartleggingen av Norge ble påbegynt (Kartverket, 2014). Grenseinformasjonen i ØK er ikke definert som rettsgyldig, og dette er presisert blant annet nederst på ØK-bladene. Denne informasjonen er ikke så tilgjengelig ved elektronisk format dersom man ikke har tilgang til hele ØK-bladet (Kartverket, 2015, s. 9).

ØK benyttes ofte likevel som grunnlag for eksempelvis reguleringsplaner i større områder (Kartverket, 2014). Mange grensetvister oppstår fordi det er vanlig at mange oppfatter at grensene i det offentlige eiendomsregisteret er gyldige. Det at grensene i de tilgjengelige eiendomsregistrene ikke samsvarer med faktiske grenser kan føre til uenigheter og forvirring, noe som igjen kan føre til nabokonflikter (Lande, 2018). En artikkel publisert i både aftenposten og Bergens tidene beskriver at sammenlignet med andre land som Sverige, så har Norge en langt større mengde av grensetvister knyttet til fast eiendom. Artikkelen knytter dette til at Norge er fullt av uklare grenser og diskuterer kartverk som ØK, GAB og matrikkel (Oderkjær & Vermedal, 2012). Dette er bakgrunnen til flere grensekonflikter, og grensene i ØK blir av denne grunn ofte brakt frem for retten av en part som bevis for å fastsette grenser.

Det er altså stadfestet at grensene i ØK ikke er definert som rettsgyldige. Likevel er det mye litteratur som beskriver at ettersom kartverket har vært tilgjengelig over mange år, så har dette ført til at bevisverdien til grensene i kartverket har økt. Blant annet er dette nevnt i Kartverkets artikkel «Økonomisk kartverk fyller 50 år». Her presiserer de at rettspraksis knyttet til ØK i grensetvister har vist at bevisverdien har økt, spesielt etter konverteringen inn i matrikkelen, og at bevisverdien står svært sterkt. De begrunner dette med at retten legger til grunn at ØK «har vært tilgjengelig i et offisielt eiendomsgrensekartverk gjennom mange år uten at noen har krevd informasjonen rettet» og at «at eierne var involvert og aktivt deltagende da informasjonen i sin tid ble innhentet» (Kartverket, 2014). Det samme er

presisert i kartverkets kompendium «Kurs i matrikkelføring» (Kartverket, 2015). Andre, blant annet jordskiftedommer Haraldstad (2013, s. 1) mener at det er viktig at man fremdeles kjenner til det Økonomiske kartverkets begrensninger og feilkilder. En nyere artikkel fra jordskiftedommer Lande (2018) presiserer også at matrikkelen ofte tillegges mer betydning enn den har og at kvaliteten på grensene er varierende.

Denne diskrepansen både mellom definisjonen av grensene i ØK som «ikke rettsgyldig» og at mye av litteraturen presiserer at bevisverdien til ØK øker samt uenighetene som kommer frem mellom fagpersoner er noe denne masteroppgaven ønsker å belyse. Dette er et veldig tidsaktuelt tema da det er flere fagpersoner som mener at bevisverdien til grensene øker, men det eksisterer tydelige uenigheter og det finnes lite litteratur som beskriver hva de faktiske vurderingene av den økte bevisverdien er.

Det er interessant å se på hva faktiske vurderinger er av grensene i ØK i reelle saker. ØK benyttes i mange ulike områder som eksempelvis ved oppmålingsforretninger og grunnerverv samt i mange ulike saker i retten. Det å kunne se på bruk av ØK generelt er komplisert da det er vanskelig å kontrollere for ulike forhold og innvirkende faktorer. Derfor har jeg valgt å se på bruk av grensene i ØK til å fastsette eiendomsgrenser i grensefastsettende saker.

For å undersøke dette har jeg valgt en kvantitativ tilnærming ved bruk av rettsavgjørelser på lovdata, der jeg har gjort en opptelling av hvor mange av de grensefastsettende sakene som benytter grensene i ØK. For å kunne gjennomføre et avgrenset studium med minst mulig risiko for bias (systematiske skjevheter) har jeg valgt å fokusere på den opprinnelige ØK-kartleggingen og eiendomsgrensene i det opprinnelige ØK. Ved å bruke denne empirien har jeg sammenlignet bruk av grensene i ØK de siste 10 årene med bruk av grensene i ØK fra 1980 til 2008, og jeg har sammenlignet de ulike rettsinstansene for å se om vurderingen av grensene i ØK er lik. I tillegg har jeg gjort en juridisk vurdering av hva som faktisk var begrunnelsen for de ulike vurderingene i retten. Jeg har bygd opp oppgaven med å gi en introduksjon om hva ØK er og hvordan det ble dannet samt kort om hva grensefastsettende saker er. Dette er for å bygge opp et teorigrunnlag som jeg skal benytte i den videre studien. Ved å gjøre det på denne måten vil jeg få en innsikt i hva retten faktisk gjør ved vurdering av grensene i ØK ved grensefastsettende saker, om det har vært en økning i bevisverdien over tid samt hva retten vurderer – noe som vil gi en liten oversikt over et omdiskutert og aktuelt tema i dag.

2. Problemstilling

2.1. Valg av problemstilling

Med denne masteroppgaven ønskes det å undersøke hva rettspraksis på bruk av eiendomsgrensene i ØK har vært etter at ØK ble opprettet på 60-tallet til dagens praksis ved bruk av grensene i ØK. Det ønskes å studere både hva retten faktisk gjør og hva de vurderer rundt eiendomsgrensene i ØK sin rettsgyldighet. Ettersom ØK ble utformet på 60- til 80-tallet, ønsker oppgaven å studere om det har utviklet seg en forskjell i måten rettene benytter eiendomsgrenser i ØK på over tid. Oppgaven ønsker også å belyse om de ulike rettsinstansene har samme praksis ved bruk av eiendomsgrensene i ØK. Dette er en forholdsvis bred og generell problemstilling som er vanskelig å kunne gripe fatt på. Problemstillingen ble derfor spisset inn ved hjelp av noen avgrensninger samt at det ble dannet fire delproblemstillinger som kan undersøkes spesifikt.

2.2. Avgrensninger

Kartene i ØK dekker store deler av Norges areal, og kan benyttes på mange ulike måter og i ulike saker. Det å ta for seg en generell oppgave om bruken av grensene i ØK hadde derfor vært en for stor oppgave å kunne løse i en masteroppgave. I tillegg er det mange ulike rettsaker som benytter grensene i ØK eller vurderer bruk av grensene i ØK. Det kan være mange ulike momenter som spiller inn ved en vurdering ved bruk av grensene i ØK, og det kan derfor være mange variabler å kontrollere for og mulige bias ved å undersøke alle sakstypene felles. Jeg har ønsket å undersøke én spesifikk sakstype der grensene i ØK benyttes, slik at resultatet oppgaven kommer frem til vil være minst mulig preget av bias. Dette gjorde at jeg avgrenset oppgaven til å undersøke bruk av grensene i ØK til å stadfeste eiendomsgrenser i grensefastsettende saker. Et annet moment er at det er flere nyere kartkilder som DEK og matrikkelen som har eiendomsgrensene i ØK som et grunnlag. For å få et oversiktlig studium samt et studium som er overkommelig i en masteroppgave har jeg valgt å avgrense oppgaven til å fokusere på bruk av de opprinnelige ØK-grensene.

2.3. Utforming av problemstillingen

Hovedproblemstilling:

Belyse bruk av eiendomsgrensene i Økonomiske kartverk i retten og rettens vurdering av grensene i ØK sin rettsgyldighet ved stadfesting av eiendomsgrenser i grensefastsettende saker.

For å belyse denne hovedproblemstillingen fra flere synsvinkler har jeg utviklet 4 delproblemstillinger som alle kan besvares ved å bruke det samme forskningsmaterialet.

Delproblemstilling 1:

Hva er den faktiske bruken av eiendomsgrensene i ØK ved fastsettelse av eiendomsgrenser i retten?

Delproblemstilling 2:

Vurderer de ulike rettsinstansene bevisverdien til eiendomsgrensene i ØK likt?

Delproblemstilling 3:

Har det vært en økende bruk av eiendomsgrensene i ØK de siste 10 årene (1980-2008 sammenlignet med 2009-2018)?

Delproblemstilling 4:

Hva slags argumenter og vurderinger blir gjort ved bruk av eiendomsgrensene i ØK ved fastsettelse av eiendomsgrenser i retten?

3. Teorigrunnlag

Oppgaven omhandler bruk av grensene i ØK til å stadfeste grenser i grensefastsettende saker. For å kunne studere dette er det viktig å etablere et teorigrunnlag om ØK, og da inkludere både hva ØK er og hvordan produksjonsprosessen har vært. Dette er for å kunne beskrive den varierende kvaliteten som kommer som et resultat av den historiske utviklingen. Studien i oppgaven går hovedsakelig på det opprinnelige ØK og etableringen av dette kartverket er derfor også hovedfokuset i teoridelen. Likevel har grensene i ØK senere blitt implementert i kartkilder som DEK og matrikkelen som derfor også kort beskrives. Teoridelen vil så beskrive ØK sin kvalitet og mangler, og oppgaven beskriver da hva som er årsaken til kartverkets manglende kvalitet samt kommer med en beskrivelse av ØK sin manglende rettsgyldighet.

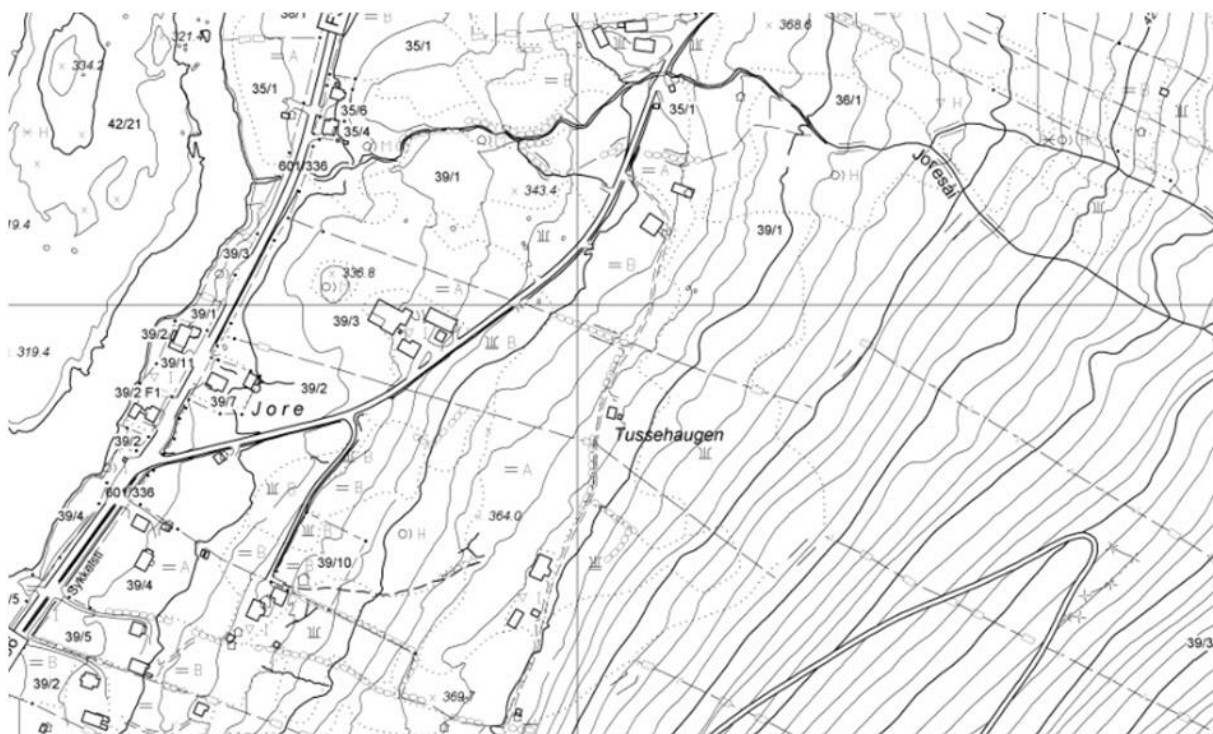
Oppgaven ser på bruk i grensefastsettende saker som omhandler fastsettelse av eiendomsgrenser. For å kunne diskutere bruk av grensene i ØK i denne sakstypen så er det viktig å danne et teorifundament om dette som beskriver denne sakstypen. Etersom sakstypen diskutert i studien er avgrenset har jeg også valgt å begrense teoridelen til å beskrive kun denne saksformen. Teoridelen beskriver relevante prinsipper som retten må forholde seg til. Det finnes mange rettsprinsipper, men teoridelen kommer til å begrense seg til å beskrive de mest relevante prinsippene som også kommer til å bli diskutert videre i oppgaven - disposisjonsprinsippet og forhandlingsprinsippet. Masterstudien skal se på bruk av grensene i ØK til å fastsette eiendomsgrenser, og det må da være ulike beviskilder eller grunnlagsdata som retten har å forholde seg til når de skal fastsette grenser. Den siste teoridelen i oppgaven beskriver nettopp hva slags ulike grunnlagsdata retten kan forholde seg til i ulike saker, inkludert grensene i ØK.

3.1. Økonomiske kart

ØK skal tjene økonomiske-, administrative og tekniske formål, og finnes i stor målestokk på 1:5000 til 1:20 000. I dag er store deler av Norge dekket av ØK i målestokken 1:5000 og 1:10 000 samt noe i 1:20 000. Disse kartene gir opplysninger om blant annet hus, veier, gater, eiendomsgrenser, industriareal og naturgeografiske forhold, og utgjør grunnlaget for planlegging - blant annet ved skogbruk og jordbruk. Det er vanlig at reguleringsplaner for større områder har ØK som kartgrunnlag (Kartverket, 2018c). Et eksempel på et bilde av et utsnitt av ØK er illustrert i figur 1.

I utgangspunktet ønsket man å dekke de områdene som hadde en økonomisk verdi, da spesielt i jordbruks- og skogbrukssammenheng. Områdene over skoggrensene ble ikke kartlagt grunnet at fjellområdene ikke ble sett på som økonomisk interessante. Det er derfor kartverket har fått betegnelsen «økonomisk kartverk». Dette medfører at man i praksis har kartlagt de arealene som ligger under skoggrensene, det medfører at ca. halvparten av arealene i Norge er kartlagt i det økonomiske kartverket (Kartverket, 2014).

Man hadde tidlig på 1800-tallet startet et arbeid med et ØK, men ble stoppet. Dette vil beskrives under kapittelet om historisk utvikling av ØK. Arbeidet som skulle føre til det ØK vi har i dag skjedde på 1960-tallet. Bakgrunnen til at man ønsket et slikt kartverk var det store behovet av å kunne benytte seg av et kartverk i planleggingen for planformål. Dette var spesielt viktig for arealbruksplaner. Det var også et moment med hensyn til eiendomsregisteret, men dette var ikke selve drivkraften bak ØK-utviklingen (Sevatdal, Sky & Berge, 2017, s. 248-249).

Figur 1: Utsnitt av økonomisk kartverk. Hentet fra Mæhlum (2016)

3.2. Hvordan ble det økonomisk kartverk produsert?

Da man skulle starte opp arbeidet med ØK måtte man utføre en landsdekkende kartlegging av Norge, noe som ble gjort ved å benytte *fotogrammetri*. Man utførte to vertikalfotograferinger:

En fotografering med bruk av lavtflygning, hvor høyden var på omtrent 2300m over terrenget og målestokken var på omtrent 1:15 000. Den andre fotograferingen var en høytflyvning, der høyden var på omtrent 5300m over terrenget og målestokken var på omtrent 1:30 000 (Haraldstad, 2013, s. 256-257).

Det var ønskelig å utføre fotograferingen før trær og busker utviklet skudd, dette fordi det ville være mer synlige detaljer i terrenget. Dette ville også gjøre det lettere å se de signaliserte grense- og passpunktene. Derfor skulle fotograferingen skje i perioden mellom 15. april og 15. september. Årsaken bak høytflyvningene var å tilpasse lavtflyvningsfotoene til triangelnettet. Alle NGOs (Norges Geografiske Oppmåling) eksisterende triangelpunkter ble markert i marka med hvite signalplater på 1x1 meter. Dette ble gjort for å signalisere de eksisterende triangelpunkter som da ville bli synlig i fotografiene. De retningslinjene som ble fulgt under arbeidet med eiendomsgrensene i ØK var at alle landbrukseiendommer på *over 5 dekar* måtte bli registrert med grense og matrikelnummer (Haraldstad, 2013, s. 256-257).

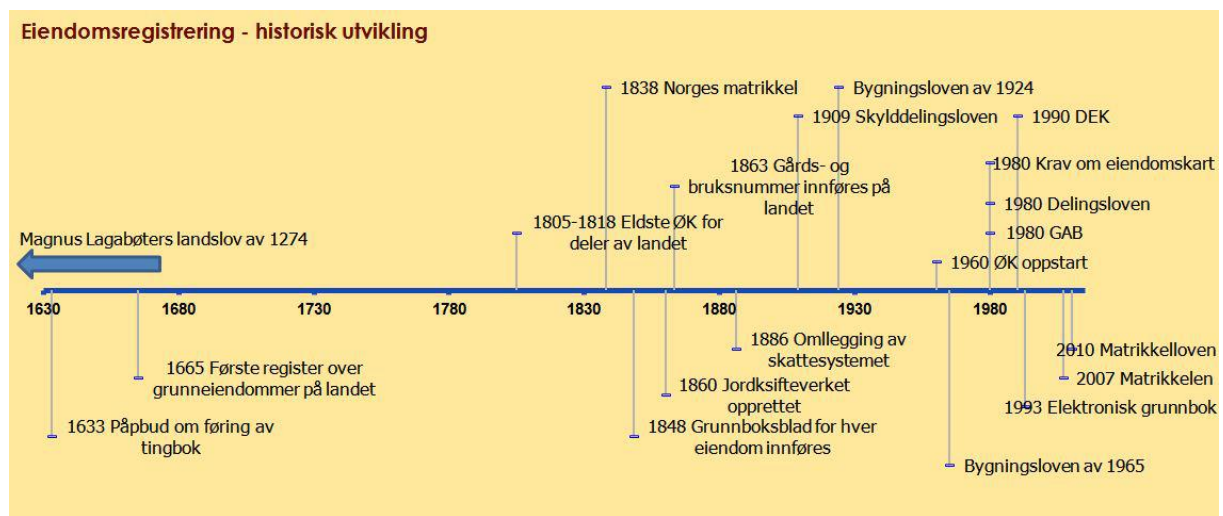
Organiseringen ble utført av jordskifteverket, som også fikk ansvar for eiendomsinnholdet. Dette skulle gjøres i alle fylker, og det ble da opprettet egne avdelinger som kun skulle jobbe med ØK. I 1977 forekom et bytte hvor ansvaret over eiendomsinnholdet gikk fra jordskifteverket over til fylkeskartkontoret, som ble en etat underlagt Norges Geografiske Oppmåling – NGO. Videre måtte jobben organiseres lenge før signaliseringen, og dette ble gjort ved at det ble holdt informasjonsmøter der det ble utpekt grendemenn som skulle ha oversikt over arbeidet for bestemte områder (Haraldstad, 2013, s. 256-257).

Grensepunktene *signalisering* skjedde ved at *grunneierne selv* måtte signalisere egne grenser. Det var som nevnt viktig at man foretok fotograferingen i tide før trær og busker begynte å spire og få blader, men man måtte også vente med signaliseringen til snøen var borte slik at man så de hvite signalplatene. Man måtte registrere alle eiendomsgrenser inn på bildene fra flyfotoene, og under denne registreringen på flyfotoene skulle det føres inn grenser som igjen skulle ha forklaringer. Denne jobben dannet grunnlaget for det arbeidet som skulle gjøres av kartkonstruktørene, som benyttet seg av flyfotoene og all tegnet informasjon til å konstruere kartene. Det var faste *ingeniører* på alle avdelingskontorene som gjorde denne jobben, men da det var sommerferie måtte man få inn ekstrahjelp, og disse hjelperne ble kalt *inventører*. Ekstrahjelpen hadde ofte bakgrunn i jordbruk eller skogfag. De eksterne

arbeiderne fikk en rask og intens innføring om hvordan man skulle tolke bildene før de startet med arbeidet (Haraldstad, 2013, s. 257).

3.3. Historisk utvikling av ØK

Den historiske utviklingen av ØK er delt opp i to epoker: 1) Et forsøk på utvikling av et økonomisk kartverk 1800-tallet og 2) utviklingen av ØK fra 1960. Mange av de viktigste elementene i Norges historiske utvikling av eiendomsregistrering er illustrert i figur 2. Dette delkapittelet summerer opp de viktigste momentene i den historiske utviklingen av ØK.

Figur 2: En tidslinje med viktige nøkkelhendelser og årstall for eiendomsregistrering.

Hentet fra Kartverket (2015, s. 13)

3.3.1. 1800-tallets forsøk på opprettelse av ØK

Det var et ønske om å fornye det matrikulære systemet i Norge, og arbeidet med dette startet allerede i 1804 til 1805. Dette skjedde ved at man skulle lage en økonomisk kartlegging av Danmark – Norge. Det var flere andre land i Nord-Europa som også utførte en slik modernisering av det matrikulære systemet, og benyttet utarbeidelsen av ØK (Sevatdal et al., 2017, s. 398). Når Danmark-Norge ikke lenger var et faktum, avsluttet man oppmålingen. Mange mente at det var for kostbart, og det var i tillegg flere som ikke ønsket kartleggingen fordi de mente dette gikk utover den private eiendomsretten. Det var også usikkerhet rundt om denne kartleggingen ville gjøre det lettere å fastsette skatteverdien. Etter avslutningen av oppmålingen var deler av Sør-Trøndelag og Østlandet blitt kartlagt i målestokk 1:10 000. Kartleggingen endte på omtrent 138 kvadratmil. (Kartverket, 2015, s. 7).

Norge stoppet det første forsøket på å lage et økonomisk kartverk i 1815 til 1816, og dette førte til at Norges utvikling av det matrikulære området ble helt annerledes enn det som kunne vært resultatet dersom kartleggingen hadde fortsatt. Dette skilte også Norge fra resten av Nord-Europa. De andre landene utførte den økonomiske kartleggingen utover 1800-tallet hvor de brukte både grunnbok og matrikkeldata som grunnlag for det økonomiske kartet. Finland og Sverige hadde allerede på 1600-tallet fullført kartleggingen.

Man koordinerte matrikkelen og grunnboken i Norge fra år 1848. Her bygget man koordineringen på de identifikasjoner som var beskrevet i matrikkelen. Dette var derimot annerledes enn i andre land i Europa hvor man benyttet seg av de teiger som kom frem i det nye ØK. Dette har ført til at Norge har fått et eiendomsbasert matrikulert system hvor bakgrunnen er bruksnummer, som er en motsetning til andre land i Nord-Europa som har et system som er et teigbasert matrikulert system hvor man benytter seg av teigens eiendomsgrenser (Sevatdal et al., 2017, s. 398-399).

Det var et stort behov for vedlikehold av det nye ØK i nabolandene, mens Norge benyttet seg av identifikasjonene i matrikkelen og ikke av teigene i ØK som resten av Nord-Europa, som da var avhengig av en stor mengde profesjonelle landmålere. På landsbygden i Norge var det lek menn som utførte eiendomsdelinger. Oppmålingene var i stor grad upresise og dette varte frem til 1980. Bildet var helt annerledes for kartleggingen av byene og tettstedene, der Norge var på nivå med resten av Europa. Her fulgte man bygningslovene, som da ble grunnmuren for utviklingen av et system med en mer presis oppmåling og kartlegging av eiendommene. Det var et stort behov for utskifting, dette førte til at man i 1859 etablerte utskiftingsvesenet. De måtte selv utføre oppmålinger samt produsere kart etter at utskiftingen hadde funnet sted (Sevatdal et al., 2017, s. 398-399).

Når det nærmet seg århundreskifte og starten av 1900-tallet var det nok en gang et ønske om å starte en økonomisk kartlegging av Norge. Dette ville igjen føre til at Norge fikk et økonomisk kartverk slik mange av de andre landene i Europa allerede hadde fått på plass. Det ble da forsøkt å få i gang et samarbeid med den geografiske oppmålingen(kartverket) og utskiftingsvesenet(jordskifterettene) slik at de sammen kunne utføre den økonomiske kartleggingen av Norge, men dette lyktes ikke (Sevatdal et al., 2017, s. 398-399).

Det ble en stor endring i skattesystemet hvor det gikk fra å skatte på eiendommen (eiendomsskatt) til at det ble mer fokus på inntektsskatt. Dette medførte at rollen til matrikkelen ble mindre viktig. Det gikk nå fra at matrikkelen var det viktigste og mest sentrale eiendomsregisteret til at grunnboken ble det. Nå ble det ført både rettigheter og opplysninger om eiendomsgrenser i grunnboken. Dette skjedde gradvis utover 1900-tallet. Dette ville endre seg på 1960-tallet da man startet opp med den økonomiske kartleggingsprosessen (Sevatdal et al., 2017, s. 398-399).

3.3.2. Opprettelsen av ØK fra 1960-tallet

Det ble fattet et stortingsvedtak i 1964 kalt «landsplan for økonomisk kartverk» (Mæhlum, 2016). Dette gjorde at den nasjonale økonomiske kartleggingen kom skikkelig i gang først på 1960-tallet (Sevatdal et al., 2017, s. 399). Kostnadene for dette ble fordelt med at grunneierne betalte 10%, fylker og kommuner betalte 30%, mens staten betalte de resterende 60% (Mæhlum, 2016). Det kom frem i bygningsloven av 1965 at det skulle opprettes et jordbruksregister. I tillegg skulle kommunene produsere generalplaner, noe som var en viktig del av drivkraften for ØK. I starten av kartleggingen var det kun eiendommer over 5 dekar som ble registrert utenfor byene. I denne perioden renoverte- og fortettet man fastpunktnettet. Dette skjedde ved at man benyttet seg av fysiske bolter man festet i grunnen, og det skulle føre til at man fikk nøyaktige stadfestninger for de markerte grensepunktene som stod i kartkoordinatene. Dette var et landsomfattende prosjekt, som har vært veldig viktig ved de krav delingsloven stiller til innmåling av eiendomsgrenser (Kartverket, 2015, s. 9). Man hadde nå sett viktigheten av slike store oversiktskart og ønsket å følge med resten av Europa som allerede hadde et økonomisk kartverk (Sevatdal et al., 2017, s. 399).

Det gikk ca. 20 år før man hadde kartlagt de aller fleste arealene som lå under skoggrensen. Hvordan de økonomiske kartene ble produsert er beskrevet i kapittel 3.2. Man forsto at man trengte et bedre system for å vedlikeholde de nye og dyre kartene utenfor byene og tettstedene. På landet var det lekmenn uten særlig kompetanse eller kunnskap på området som foretok eiendomsdelingene. Det ble nå svært viktig at eiendomsdelingene skulle skje på en forsvarlig og god måte, noe som førte til at delingsloven av 1978 ble opprettet. Videre ble det bestemt at det skulle være kommunale oppmålinger for hele landet (Sevatdal et al., 2017, s. 399). Delingsloven tredde i kraft fra første januar 1980. Denne loven erstattet skylddelingsloven fra 1909. Det ble etter denne loven dannet et likt- og landsomfattende system. Systemet gjaldt eiendomsregistrering, -register og -identifikasjon (Kartverket, 2015,

s. 11). Det var kommunene som var pliktig til å opprette en oppmålingsstyringsmakt som skulle utføre presise oppmålinger ved eiendomsdelinger (Kartverket, 2015, s. 11; Sevatdal et al., 2017, s. 399). Oppmålingsplikten gjaldt ved oppretting av festegrunn for mer enn 10 år samt ved oppretting av ny grunneiendom (Kartverket, 2015, s. 11; Sevatdal et al., 2017, s. 399). Det ble med delingsloven mer fokusert på grensemerking, og sammen med dette kom det mer detaljerte regler. En kartforretning sitt endelige resultat ble etter delingsloven målebrevet (Kartverket, 2015).

GAB

GAB-registeret (grunneiendoms-, adresse og bygningsregister) kom gjennom delingsloven inn for fullt og skylddelingene skulle nå avvikles. GAB tok nå over rollen skattematrikkelen hadde hatt. Det var ikke noe bedring i utdanningen av de som utførte arbeidet, og det fantes heller ingen system til å verifisere eller godkjenne de som utførte arbeidet. Landmåleren hadde ikke mulighet til å avgjøre grensepasseringen da de ikke hadde fått kompetanse til dette, og slik er det den dag i dag. Det er kommunen selv som avgjør hvem som skal foreta oppmålingen, dette følger matrikkelloven § 5a (Sevatdal et al., 2017, s. 399-400). I 1991 ble en ny revidert og utvidet versjon av GAB igangsatt (Kartverket, 2015, s. 12).

DEK

Det ble startet en digitalisering av eiendomskart som skjedde utover 1980 årene, og dette ble kjent som *digitale eiendomskart (DEK)*. Eiendomskartene ble digitalisert ved at man registrerte målebrev elektronisk, og dette ble gjort av kommunene. Fylkeskartkontorene skulle på sin side digitalisere ØK og gjøre det mer tilgjengelig, og dette var den største delen av digitaliseringen (Sevatdal et al., 2017, s. 400). Etter hvert ble i tillegg eiendomsgrenser fra jordskiftesaker og kartforretninger fra Vegvesenet inkludert (Kartverket, 2015, s. 12). DEK sitt formål var å danne et felles informasjonssystem med data om geografisk beskrivelse av grunneiendommer og festegrunn. Dette skulle gjøre tilgjengeligheten bedre for brukerne, og dette skulle føre til at arbeidet med blant annet innsamling, lagring og bearbeiding ble forenklet og effektivisert (Kartverket, 2015, s. 12).

Det ble på starten av 1990-tallet utviklet en felles standard for DEK som skulle koordinere arbeidet med digitaliseringen. Dette systemet satt ikke kvaliteten som en prioritet, men de fokuserte heller på rask fremgang og mengde (Sevatdal et al., 2017, s. 400).

Eiendomsgrensene i DEK er dannet av alt fra målte grenser til skisserte grenser av dårlig

kvalitet som er digitalisert. Fokuset var å få en DEK som dekket mest mulig av landet, og da var kvaliteten som et resultat meget variabelt (Kartverket, 2015, s. 12). For områdene som skulle benytte ØK til å etablere DEK, som var spesielt områder utenfor tettbygde strøk, så skjedde denne digitaliseringsprosessen ved at de analoge ØK-kartene ble skannet og ved å benytte en delvis automatisert prosess ble eiendomsgrensene vektorisert. Under vektoriseringsprosessen ble ikke selve arbeidet tatt lett på, men likevel ser man av og til betydelige avvik når man sammenligner den digitaliserte kopiene med de originale analoge ØK-bladene (Haraldstad, 2013, s. 261).

Matrikkelen

Det ble etter hvert tydelig at oppmålingsforretningene og registeret ikke hadde den kvaliteten de hadde ønsket, og dette på grunn av at fokuset lå på fremdriften og kvanta.

Det ble etter dette igangsatt et arbeid om å revidere den daværende delingsloven. Det ble da foreslått en ny lov om eiendomsregistrering i 1999. De viktige forbedringene i dette lovforslaget var å holde styresmaktene unna tjenesteproduksjon, fjerne kommunes monopol og bringe inn private landmålere og til slutt danne et nytt eiendomsregister. Det nye registeret ble kalt matrikkelen, og benyttet seg av DEK og GAB. Dette medførte at det kom en ny lov, matrikkelloven, som ble vedtatt i 2005 (Sevatdal et al., 2017, s. 400). Matrikkelen er i dag Norges offentlige register over fast eiendom. Fast eiendom inkluderer adresser, boliger, eiendomsgrenser og bygninger (Kartverket, 2018b).

Forslaget om å fjerne kommunes monopol, og da kunne autentisere private landmålere ble verken tatt godt imot av de som benyttet seg av systemet eller av de politiske partiene. Dette medførte en lovendring av Stoltenberg-regjeringen. De nye kravene om systemets funksjonalitet var beholdt, men kommunen skulle fortsette å ha monopol og kravene til kompetanse og profesjonalisering av utøverne ble fjernet fra loven (Sevatdal et al., 2017, s. 400). GAB og DEK ble erstattet i 2007-2009 av matrikkelen kommune for kommune (Kartverket, 2015, s. 12). Matrikkelloven trådte i kraft 1. januar 2010, og for å sikre pålitelighet og kvalitet har det med denne loven kommet strenge retningslinjer for hva som skal inn i matrikkelen. Likevel er det mye eldre data som ligger i matrikkelen fra tidligere av varierende kvalitet (Haraldstad, 2013, s. 261).

3.4. ØK - Kvalitet, mangler og rettsgyldighet

3.4.1. Begrensninger i innsamlet data

ØK blir brukt som grunnmuren i matrikkelen. **Kvaliteten** på eiendomsgrensene i ØK er varierende, dette fordi kvaliteten ikke var i høysete under produksjonen av kartene og det var lite fokus på kvalitetssikring. De retningslinjene som skulle følges var at man kun skulle registrere de eiendommene som var over 5 dekar. Dette fordi det var en enklere prosess grunnet at det var lettere å påvise grensene. Etter krigen var det flere eiendommer som ble skylddelt. Dette medførte at de var under 5 dekar og ikke ble tatt med i kartleggingen som følge av retningslinjene. Registreringen av grensene ble ikke verifiserte av grunneierne. Det var ingen formell prosess som inkluderte grunneierne verken i påvisningen av grensene eller ved godkjenning av de registrerte grensene. De grensene som ble tatt med baserte seg på signalmerker som signaliserte omtrent 50% av grensen. Når DEK ble etablert på 1980-tallet, og grensene da skulle digitaliseres, måtte man registrere alle de eiendomsgrensene og eiendommene man tidligere ikke hadde inkludert. Det var heller ikke her fokus på kvalitetssikring, og informasjonen som ble registrert var varierende. Som en oppsummering kan man si at disse kartleggingsprosessene har en del mangler og er av varierende kvalitet. Det er disse eiendomskartene som er grunnlaget i matrikkelen samt er tilgjengelig ulike steder på internett (Sevatdal et al., 2017, s. 400-401).

Det eksisterer i dag **intet nasjonalt system som retter opp** i unøyaktigheter og feil som eksisterer i eiendomsgrensene. Det har vært noen spede forsøk, eksempelvis i Gran kommune. Nøyaktigheter med eiendomsgrensene rettes opp for eksempel ved store samferdselsprosjekter, jordskiftesaker samt ved en del eiendomssalg. Statskog (SIM-prosjektet) hadde for noen år siden et stort prosjekt der de rettet opp i feil i matrikkelen ved sine arealer, men det finnes det ikke noe nasjonalt landsdekkende program som retter opp i unøyaktigheter i eiendomsgrensene (Kartverket, u.å.). Det samme gjelder de eiendomsgrenser og eiendommer som ikke enda er registret. Et annet poeng ved kvaliteten av matrikkelkartene er at det gjennomgående har blitt registret såkalte «fiktive grenser». Det er ønskelig å bedre matrikkelen. Dersom kvaliteten skal bedres må man da utbedre både feil og legge inn data der dette er mangelfullt (Sevatdal et al., 2017, s. 401).

Et annet problem med kvaliteten var **mangelen på fagpersonell**, noe som historisk ikke ble prioritert av staten. Staten ga den økonomiske kartleggingsoppgaven til kommunene, og

kommunene benyttet seg av de personer de hadde lokalt i kommunen - uten at sentrale styresmakter hadde noe formening eller kontroll på dette. Da delingsloven kom var det fremdeles ingen interesse fra styresmaktene til å kontrollere og følge opp kommunenes arbeid med registreringene. Styresmaktene gav ingen føringer om kompetanse eller kvaliteten som skulle være i arbeidet. Det var kommunene selv som måtte styre dette, og styresmaktene tok ikke initiativ til å fremskaffe fagpersonell til arbeidet. De fagpersoner som eventuelt var der var en liten andel. Systemet har tilpasset seg de manglene som forekommer ved å ikke ha profesjonelt personell, istedenfor å rette opp i manglende fagpersonell. Dette er godt illustrert i matrikkelloven § 33, der det kommer frem at rollen til landmåleren er å kun dokumentere påstandene til partene og å måle inn område. Rollen involverer ikke å forsøke å finne ut av hvor den korrekte eiendomsgrensen går (Sevatdal et al., 2017, s. 402).

Et tredje kvalitetsmoment var organiseringen av kartleggingen og en **mangelfull statlig organisering**. Det ble vedtatt av Stortinget i 1964 at man skulle starte med økonomisk kartlegging. Det var fylkeskommunene som skulle ha ansvaret for kartleggingen. Organiseringen og utførelsen ble svært forskjellige i de ulike fylkene. De sentrale styresmaktene etablerte Norges geografiske oppmåling, og deres ansvar var nasjonal planlegging. Det var allikevel på lokalt nivå at den økonomiske kartleggingen ble utført og organisert. Eiendomsinnholdet som skulle være i ØK var det jordskifteverket (jordskifteretten) som skulle stå for. Det ble utover 1960-tallet mange grupper og komiteer. Det ble derfor i 1977 opprettet et fylkeskontor, og det var de som fikk i oppgave å ha ansvar for ØK. Delingsloven av 1980 gav mye ansvar over på kommunene, som skulle få både den store oppgaven med å vedlikeholde systemet og ha ansvaret for oppmålinger, kartlegging av eiendomsgrenser samt holde orden på det nye registeret kjent som GAB. Man ønsket å samle alle kartkontorene rundt om i fylkene, noe som førte til at Kartverket ble opprettet i 1986. Kartverket fikk ikke bygget opp den autoriteten på området som man hadde ønsket. Etterhvert oppsto det et Geovekst-samarbeid, hvor den lokale kommunen og andre viktige aktører fikk styrket sin rolle i kartleggingsarbeidet. Kartverket ble definert i matrikkelloven som sentral matrikkelstyresmakt, men det virket ikke som om dette har ført til at Kartverket har blitt den sentrale styresmakten som har klart å faglig koordinere samt ha en sentral styring. Dette er viktige momenter for å kunne skape et eiendomsregister som man kan stole på og som er enhetlig (Sevatdal et al., 2017, s. 402).

Et siste viktig moment er **mangelfull registrering**. Man fant ut i 2014 at omtrent 10% av eiendommene er registrert som «sirkeleiendommer». En sirkeleiendom er når en eiendom

ikke er registrert på matrikkelkartet, eller så er eiendommen markert på matrikkelkartet som et punkt der det er antatt at eiendommen befinner seg. Som tidligere nevnt var man før 1980 bedre med oppmålinger i byene og tettstedene enn på landsbygda, dette mye på grunn av at det var oppmålingsplikt. Oppmålingsplikten hang sammen med salg av eiendom, dette ved at det, dersom det ikke eksisterte en tilfredsstillende oppmåling fra tidligere, måtte utføres en oppmåling når man skulle selge en eiendom. Dette forandret seg da delingsloven trådte i kraft, og oppmålingen ikke lenger var obligatorisk. Da ble ikke lenger eiendommene registrert i kart på samme måte som tidligere.

Det er fremdeles et problem med uoppmålte eiendommer, og dette problemet øker med tiden. Grensemerkene som blir satt ned kan forsvinne ved at det eksempelvis kan gro vegetasjon over merkene, eller de kan bli fjernet på forskjellige måter. Nye eiere kan komme og de kan mangle kunnskap om grensene. Det blir da en enda mer komplisert oppgave å finne eiendomsgrensene (Sevatdal et al., 2017, s. 405-406). Det står informasjon om grensenes kvalitet og opprinnelse i matrikkelen, se figur 3.

Figur 3: Tegnforklaring for grenselinjer i matrikkelen.

Hentet fra (Utvik, 2017)

3.4.2. Rettgyldigheten av eiendomsgrensene i ØK

Det er ØK som står for en stor andel av matrikkelens datagrunnlag, og som beskrevet så er innholdet i matrikkelen av noe varierende kvalitet, noe som også er illustrert i figur 3.

Grensene i ØK defineres ikke som rettsgyldige. Dette betyr at grensene kun er veiledende, og dette er uavhengig av om grensene er lagt inn i matrikkelen eller ikke (Sky & Bjerva, 2018, s. 163).

Rettsgyldigheten er videre drøftet i artikkelen til Haraldstad (2013), der han fremhever et eksempel fra Skålbones og Waade i Boken «Perspektiver på jordskifte», der det står beskrevet at ØK ikke er rettsgyldige samt at DEK inneholder en del mangler og feil. Videre beskriver Haraldstad at det var påskrevet «Grensene er ikke rettsgyldige» på ØKs analogiske kartfolie samt at det står «Det tar forbehold om feil i kartgrunnet» på de digitale kartene. Haraldstad problematiserer om dette blir forstått av personene som benytter kartene (Haraldstad, 2013, s. 258).

3.5. Saker i jordskifteretten

For å kunne sette seg inn i saker som omhandler fastsettelse av grenser, så er det viktig å ha etablert et teorigrunnlag rundt hva slags sakstype dette er. Jordskifteretten er en særdomstol, jf. domstoloven § 2. Særloven som benyttes i jordskifteretten er hovedsakelig Lov om fastsetjing og endring av eiendoms – og rettshøve på fast eiendom (jordskiftelova) av 21.06.2013. Dersom det ikke er egne regler i kapittel 2 i jordskifteloven, så er det reglene i domstoloven som gjelder (Bjerva, Holth, Reiten, Sky & Aasen, 2016, s. 16). Det er flere sakstyper i jordskifteretten; rettsendrende saker - også kalt jordskiftesaker, rettsfastsettende saker, skjønn og planlagt netto verdiskapning (Sky & Bjerva, 2018, s. 19) Denne teoridelen vil fokusere på de rettsfastsettende sakene.

Sakene inkludert i denne masteroppgaven var fra 1980-tallet til 2018. Det har da blitt benyttet to ulike jordskiftelover: Jordskifteloven (1979) og Jordskifteloven (2013), begge disse lovene vil derfor beskrives.

3.5.1. Rettsfastsettende saker

Den vanligste sakstypen i jordskifteretten er rettsfastsettende saker, som står for omtrent 60% av jordskifterettens saker (Sky & Bjerva, 2018, s. 19). Rettsfastsettende saker i jordskifteloven (2013) er beskrevet i kapittel 4 og i jordskifteloven (1979) kapittel 11. Rettsfastsettende saker er et fellesbegrep for grensefastsettelse/grensegangssaker og rettsutgreiing. Jordskifterettens kompetanse til å holde rettsutgreiing ble først innført med jordskifteloven fra 1979, mens grensefastsettelse som egen sak ble innført i 1934 (Bjerva et al., 2016, s. 142). Rettsfastsettende saker er ikke definert som en jordskiftesak, dette betyr at

disse sakene ikke er underlagt de materielle vilkårene: utjenlige eiendomsforhold, vern mot tap og mer tjenlige eiendomsforhold (Sky & Bjerva, 2018, s. 60). Grensefastsettelse er lovhjemlet i jordskifteloven (2013) § 4-2 og jordskifteloven (1979) §88, og er den sakstypen som er benyttet i masterstudien.

Grensefastsettelse

Grensefastsetting er den vanligste sakstypen i jordskifteretten (Sky & Bjerva, 2018, s. 52). Grensene som skal fastsettes er enten grenser for fast eiendom eller grenser for «rettar», jf. jordskifteloven (2013) § 4-2. Grensegang omtales i jordskifteloven (1979) § 88.

Grensegang/grensefastsettelse handler om grenser for alltidvarende bruksretter og fast eiendom, der disse grensene skal klarlegges, merkes og beskrives (jusleksikon.no, 2017). For at jordskifteretten skal utføre en grensefastsettende sak, så må det være enten uklare eller omtvistede grenser. Det er altså ikke nødvendig at det eksisterer en tvist for at saken skal kunne tas opp i jordskifteretten. Det er ikke definert i jordskifteloven (2013) hva som må til for at en grense skal defineres som uklar. Sakene omfatter fastsettelse av en grense som allerede eksisterer (Sky & Bjerva, 2018, s. 52-53). Dersom en grense er fastsatt, men ikke koordinatfestet, vil ikke dette kvalifiseres til å kalles en uklar grense og det vil ikke kunne dannes en grensefastsettende sak (Bjerva et al., 2016, s. 146). Jordskifteloven § 4-3 omhandler andre regler for grensefastsettelse. I jordskifteloven (1979) § 88 er det definert hvem som kan kreve sak om grensegang og rettsutgreiing, og dette er både eier og bruksrettsinnehavere av alltidvarende bruksretter. I jordskifteloven (2013) står dette beskrevet i § 1-5. Det som er essensielt i en grensegangssak/grensefastsettelsessak er å klarlegge og fastsette hvor eksisterende grenser ligger og å klarlegge rettighetene som ligger til eiendommene. Denne masteroppgaven studerer eksklusivt fastsettelse av eiendomsgrenser.

3.5.2. Disposisjonsprinsippet og forhandlingsprinsippet

Det er lovhjemlet i grensefastsettende saker at kravet om grensegang må inneholde hvilke grenser som retten skal ta stilling til. Dette betyr at retten ikke kan gå utenfor dette ved deres vurdering. Dette var et nytt moment som ble endret ved revideringen av jordskifteloven 1998, som tredde i kraft 1. januar 1999. Før dette var det ikke et vilkår at partene måtte sette frem krav selv, og jordskifteretten kunne da selv ta initiativ til å regulere ulagelige grenser. Retten hadde også frem til revideringen i 1998 lov til å utvide en grensegangssak, men dette ble stanset ved revideringen. Revideringen ble begrunnet med at praksisen var i strid med disposisjonsprinsippet (Øvstedal & Austenå, 2000, s. 386-387). **Disposisjonsprinsippet** handler om at det er opp til partene å bringe inn et krav for domstolene. Denne stevningen,

partenes påstander og hvilket domsresultat partene ønsker avgrenser saken, og da hva retten kan ta stilling til (Sky & Bjerva, 2018, s. 112). Jordskifteretten har et delvis unntak fra disposisjonsprinsippet ved at rekvirenten/parten kan kreve grensefastsettelse ved å beskrive at en grense er uklar eller om det foreligger tvist, men de trenger ikke redegjøres for hvor partene mener at grensen går (Sky & Bjerva, 2018, s. 114-115).

Disposisjonsprinsippet henger sammen med **forhandlingsprinsippet**, og skillet mellom disse prinsippene er ikke alltid like lett og ofte definert forskjellig i ulike lærebøker.

Forhandlingsprinsippet handler om at det er partene i en sak som må opplyse saken ved å føre bevis. I rettsfastsettende saker etter kapittel 4 i jordskifteloven (2013), og da kapittel 11 i jordskifteloven (1979) gjelder dette prinsippet fullt ut. Det er da helt opp til partene i en sak hvilke bevis retten har å forholde seg til (Sky & Bjerva, 2018, s. 113).

3.5.3. Grunnlagsdata for rettsendrende saker i jordskifteretten

Grunnlagsdata er grunnlaget man trenger for å kunne behandle en rettsfastsettende sak. Dette kan være f.eks. situasjonskart, sakkyndige vurderinger, rettslige dokumenter, data om naturressurser og forekomst av infrastruktur. Det er ulike former for grunnlagsdata som må foreligge ved ulike sakstyper. Dersom det er en oversiktlig grensefastsettingssak etter jordskifteloven § 4-2, så kan et situasjonskart være nok. Mens det blant annet også må foreligge kunnskap om reguleringsplan, eiendoms- og bruksretter i tillegg til et jordskiftekart dersom sakstypen er tiltaksjordskifte etter § 3-2 første ledd andre punktum.

En form for grunnlagsdata er det rettslige grunnlaget for en jordskifteløsning. Dette defineres som avgjørelsen og kartet som viser bruksretts- og eiendomsforholdene før et jordskifte.

Jordskifteretten skal fastsette bruksretts- og eiendomsforhold slik de er, jf. jordskifteloven (2013) § 3-13. Videre kan jordskifteretten bygge på partenes enighet dersom dette eksisterer. Dette gjelder ved både jordskiftesaker og rettsfastsettende saker etter kapittel 4 i jordskifteloven (Sky & Bjerva, 2018, s. 158).

For å kunne fastsette bruksretts- og eiendomsforhold, så må jordskifteretten forholde seg til mange ulike former for grunnlagsdata. Det er partene som må dekke kostnadene for innhenting av grunnlagsdata som ikke innhentes av jordskifteretten selv. Det er partenes bevisførsel som utgjør avgjørelsesgrunnlaget i rettsfastsettende saker. Disse bevisene grupperes inn i vitnebevis, sakkyndigbevis og realbevis. Vitnebevis står omtalt i tvisteloven kapittel 24, sakkyndigbevis i tvisteloven kapittel 25 og realbevis i tvisteloven kapittel 26.

Realbevis inkluderer blant annet fysiske grensemerker og dokumentbevis, der de vanligste dokumentbevisene er skylddelinger, målebrev, ulike karttyper, fotografier, flyfoto og kartforretningsprotokoller (Sky & Bjerva, 2018, s. 158-159). De ulike rettskildene som benyttes i retten kan rangeres slik:

- 1 Lovtekster
- 2 Forarbeider
- 3 Rettspraksis (det vil si domstolspraksis)
- 4 Reelle hensyn
- 5 Andre myndigheters praksis
- 6 Privates praksis
- 7 Rettsoppfatninger (særlig i juridisk litteratur)

Man kan likevel ikke ha en fast rangering av rettskildene da dette kan variere mellom ulike saker (Blandhol, Tøssebro & Skotheim, 2015, s. 316).

Jordskifteretten beskrev i rettsavgjørelsen JSTO-2013-52 en rangering av ulike bevis som en konkret grensegangssak kan benytte:

1. Gode bevis i grensegangssaker vil vera påviste sikre grensemerke
2. Dernest kjem skildringar i dokument, som skylddelingar og utskiftingar. Her veg offentlege utskiftingar med tilhøyrande kart tungt, då desse var utført av fagfolk medan skylddelingane vart utført av lekfolk. Kvaliteten på skylddelingsforretningane varierer mykje
3. Andre detaljer i terrenget som truleg at brukt/ sett i grensa, så som gjerder, bekker og fjelldrag
4. Økonomisk kartverk (ØK), slike kart har avgrensa verdi som bevis. Måten arbeidet vart gjennomført på gjer at ØK ofte heftar med feil. På karta er det og skrive at grensene ikkje er rettsgyldige. Presisjonen, på +/- 2 meter, gjer også at karta er ueigna som bevis der avstanden mellom partane sine påstandar er liten (JSTO-2013-52).

4. Metode

Målet med masteroppgaven er å belyse bruk av eiendomsgrensene i Økonomiske kartverk i retten samt rettens vurdering av grensene i ØK sin rettsgyldighet ved stadfesting av eiendomsgrenser i grensefastsettende saker. For å kunne undersøke dette på en best mulig måte ønsket jeg å få et innblikk i hva som faktisk gjøres i retten samt hva de konkrete vurderingene retten gjør i faktiske saker er. Med dette som mål utviklet jeg fire delproblemstillinger beskrevet i kapittel 2. Når problemstillingen som ønskes å belyse er funnet, så er det dette som styrer valget av metode. Det er viktig at det er problemstillingen som styrer valget av metode, og ikke omvendt (Johannessen, Christoffersen & Tuft, 2016, s. 54). Andre momenter kan likevel spille inn som eksempelvis ressurser og tidsperspektiv. I dette forskningsprosjektet er det eksklusivt problemstillingene som styrte valget av forskningsdesign.

4.1. Valg av forskningsdesign

I hovedsak består forskningsmetode av to forskningsdesign; kvalitativ- og kvantitativ metode. Hovedregelen som skiller disse tilnærmingene er at kvantitativ metode undersøker forhold mellom variabler og benytter numeriske analyser for å belyse dette, mens kvalitativ forskning brukes ved undersøkelser der man ønsker å undersøke menneskers erfaringer eller få en dypere forståelse av sosiale fenomen. Dette skillet er likevel ikke alltid like skarpt, og det er mange forskningsprosjekter som inneholder momenter fra begge disse forskningstilnærmingene (Silverman, 2014, s. 4). For å tilnærme seg problemstillingene i denne oppgaven er så er det to metodiske perspektiv som blir benyttet. Delproblemstilling 1-3 ønsker å undersøke hva som faktisk gjøres i retten, altså hva retten konkluderer med å benytte til å stadfeste grenser i saker der grensene i ØK er fremlagt som bevis. Alle disse tre problemstillingene belyses best ved en empirisk analyse som benytter en kvantitativ metode til å forsøke å kartlegge hva som faktisk gjøres i praksis ved hjelp av en numerisk analyse. Delproblemstilling 4 er hovedsakelig en tolkning av lov og rettspraksis og løses best verken ved å bruke en kvalitativ eller en kvantitativ tilnærming, men ved en tredje form for perspektiv - et juridisk perspektiv med bruk av juridisk metode. Her er siktemålet å kartlegge hva rettens vurderinger er rundt bruken av eiendomsgrensene i ØK. Denne delproblemstillingen har altså som siktemål å beskrive den gjeldende rett.

4.2. Juridisk metode

Juridisk metode går ut på å redegjøre for hva som blir gjort i en juridisk vurdering. Dette inkluderer hvordan man resonnerer og grunnlaget den juridiske vurderingen bygger på. Ved en juridisk vurdering tar man stilling til et rettsspørsmål, som er spørsmål om hva ulike rettsregler går ut på samt hvilke rettsregler som er gjeldende i et enkelttilfelle. Man skiller mellom to ulike latinske begrep under vurderingen av rettsspørsmål: «de lege lata» som betyr gjeldende rett, og «de lege ferenda» som er hvordan retten bør være (Blandhol et al., 2015, s. 312).

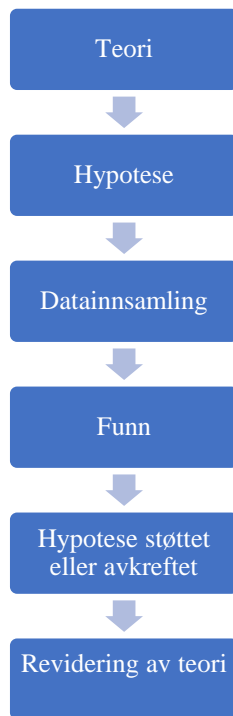
Den juridiske drøftingen i denne masteroppgaven blir brukt for å besvare delproblemstilling 4, og er hovedsakelig en «de lege lata» vurdering rundt benyttelsen av grensene i ØK ved grensefastsettelse av eiendomsgrenser i retten i Norge.

4.3. Kvantitativ metode

Kvantitative metoder benytter tall ved innsamling av data. Datavurderingen fungerer ved å telle opp resultatet, det foretas en statistisk analyse (Johannessen et al., 2016, s. 239, 279). Målet med denne masteroppgaven er å kunne trekke en slutning på om eiendomsgrensene i ØK benyttes i vurderingen av fastsetting av grenser eller ikke. Den kvantitative datainnsamlingen i oppgaven er basert på innhenting av kjennelser/rettsavgjørelser fra lovdata, og er da altså en dokumentbasert undersøkelse. Datainnsamlingen er basert på en direkte registrerbar virkelighet som er basert på harde data. Dataen er direkte registrerbar i form av at man kan se på datamateriale og se *hva* som faktisk ble gjort. Harde data kan kvantifiseres ved hjelp av tall, og oppgaven undersøker om retten benytter grensene i ØK til å fastsette grenser eller ikke, og kan da kvantifiseres (Johannessen et al., 2016, s. 33). Hva retten faktisk gjør ved vurdering av rettsgyldigheten til ØK har i denne oppgaven blitt undersøkt ved empiriske undersøkelser. Ordet empiri og data benyttes som synonymbegreper.

Data er observasjoner eller registreringer av virkeligheten, altså representerer data virkeligheten så godt det lar seg gjøre, men dette er ikke uproblematisk da data kun viser et utsnitt av virkeligheten. Derfor er det viktig at dataen er av god kvalitet (Johannessen et al., 2016, s. 32-33), og det er da viktig med reliabilitet og validitet.

4.3.1. Deduktiv studie

Figur 4: Deduksjonsprosessen. Figuren viser en oversikt over hvordan en deduktiv studie fungerer. Basert på figur fra Bryman, A. (2012), s. 24

Man skiller mellom to hovedmåter å se på forholdet mellom teori og empiri: induktive- og deduktive studier. Kort fortalt kommer man ved induktive studier frem til en hypotese gjennom et studium, mens ved deduktive studier ser man på den eksisterende teorien og forskningen og utarbeider/deduserer en hypotese. Denne hypotesen gjøres om til noe som kan testes direkte, og så testes denne hypotesen ved å prøve å motbevise den. Resultatet av studien er at hypotesen styrkes eller motbevises (Bryman, 2012, s. 23-27). Denne oppgaven handler om å se på hvordan eiendomsgrensene i ØK benyttes, og delproblemstilling 1, 2 og 3. vil benytte en deduktiv fremgangsmåte.

Hypotese til delproblemstilling 1: «Eiendomsgrensene i ØK vurderes som ikke rettsgyldige og kan derfor ikke benyttes til å fastsette eiendomsgrenser»

Hypotese til delproblemstilling 2: «De ulike rettsinstansene benytter eiendomsgrensene i ØK på lik måte»

Hypotese til delproblemstilling 3: «Bruken av eiendomsgrensene i ØK har økt og er da vurdert som mer rettsgyldig de siste 10 årene»

4.3.2. Univariat analyse

Analysen i masteroppgaven benytter en univariat analyse. Ved kvantitative studier kalles det som undersøkes variabler, og hvem/det forskeren ønsker å vite noe om kalles enheter (Johannessen et al., 2016, s. 241). Univariat analyse er statistisk analyse i sin enkleste form, og da sees det på hvordan enhetene fordeler seg på én variabel (Johannessen et al., 2016, s. 279-281). I denne oppgaven er variabelen i både problemstilling 1, 2 og 3 «Benyttes grensene i ØK til å fastsette eiendomsgrenser?», som er knyttet direkte opp mot problemstillingenes hypoteser. De forskjellige resultatene kommer av å benytte ulikt utvalg av rettsavgjørelsene. Denne studien tar for seg hva rettsinstansene samlet vurderer som en egen enhet, om det har vært en endring de siste 10 årene sammenlignet med gjennom hele perioden, samt om de ulike rettsinstansene som enheter hver for seg for å kunne vurdere variasjon. Svaret på spørsmålet er et «ja/nei/delvis-svar» som lett kan telles opp manuelt og illustreres i tabeller og figurer. Det er da ikke behov for statistikkprogrammer for å regne ut frekvens.

4.3.3. Hypotesetesting

Dette studiet er gjennomført ved hjelp av en enkel univariat analyse, og hypotesene fremstilt er: «Eiendomsgrensene i ØK vurderes som ikke rettsgyldige og kan derfor ikke benyttes til å fastsette eiendomsgrenser», «De ulike rettsinstansene benytter eiendomsgrensene i ØK på lik måte» og «Bruken av eiendomsgrensene i ØK har økt og er da vurdert som mer rettsgyldig de siste 10 årene». Det som da var ønsket å undersøke var om det var en samlet oppfatning om at grensene i ØK ikke ble vurdert som rettsgyldig, eller om det fantes uenigheter og ulik rettspraksis på dette. Denne ble testet ved hjelp av at et enkelt «JA/NEI/DELVIS»-skjema.

4.3.4. Søkeord

Ved datainnsamlingen på lovdata ble søkeordene «økonomisk kart», «økonomiske kart», «økonomisk kartverk» og «økonomiske kartverk» benyttet. Søket med flest treff var «økonomisk kart», og dette ble da benyttet som hovedsøket ved gjennomgangen av sakene. Det kom da opp **451 rettsavgjørelser** (søk foretatt siste gang 30.03.2019). Av disse rettsavgjørelsene var det 16 kjennelser fra høyesterett, 255 kjennelser fra lagmannsretter, 14 fra tingretter, 140 fra jordskifteretter og 26 fra jordskifteoverretter. Alle de resterende søkeordene ble også gått gjennom, for å se om det da ble inkludert noen rettsavgjørelser som ikke allerede var inkludert i hovedsøket. Dette var for å sikre at alle relevante rettsavgjørelser ble vurdert. Det var ingen saker i de resterende søkeordene som ikke allerede var blitt

inkludert i hovedsøket. Det ble også prøvd å benytte søkeordet «ØK». Det ble konkludert at dette søket ble for lite spesifikt, da det kom opp 85483 rettsavgjørelser på lovdata og der majoriteten av rettsavgjørelsene ikke omhandlet økonomisk kartverk.

4.3.5. Utvalg

I kvantitative studier er ofte ønsket å finne frem til informasjon om en hel populasjon. Populasjonsstørrelsen kan variere fra å være hele befolkningen til små grupper. I denne oppgaven blir populasjonen *alle saker der eiendomsgrensene i ØK blir vurdert som gyldig eller ikke til å kunne fastsette grenser*. I kvantitative studier må man ofte trekke et utvalg ut fra populasjonen via visse kriterier. Ved å se på dette utvalget er da målet å kunne trekke en slutning på vegne av hele populasjonen, altså å generalisere resultatet. Dersom det er mulig samt gunstig å undersøke hele populasjonen, så vil dette bli gjort for å unngå mulige bias som kan forekomme ved å generalisere slutninger fra små utvalg til større populasjoner (Johannessen et al., 2016, s. 241-243). Søket i lovdata som ble benyttet i denne oppgaven kom frem til 451 rettsavgjørelser. Dette søket var overkommelig og *alle* sakene ble da gjennomgått, noe som da gjorde at det ikke var behov for en utvalgsstrategi.

4.3.6. Kriterier

Det var viktig å undersøke vurderingen av eiendomsgrensene i ØK og om grensene i dette kartverket ble benyttet til å fastsette grenser. Det ble utarbeidet et skjema for å kunne lage inklusjons- og eksklusjonskriterier. For å kunne vurdere et utvalg av saker som så kan generaliseres til en større populasjon var det viktig å velge ut en homogen sakstype. Etter å ha lest gjennom sakene på lovdata var det klart at det var mange ulike sakstyper, men majoriteten var tydelig saker som omhandlet fastsettelse av eiendomsgrenser. For å få et størst mulig sammenligningsgrunnlag ble da «fastsettelse av grenser» valgt som sakstype og da spesifikt fastsettelse av *eiendomsgrenser*.

Det var flere av sakene som kom med i søket der «økonomisk kart» bare var nevnt i en bisetning og verken ble nevnt av partene eller i retten. Ettersom retten må forholde seg til forhandlingsprinsippet, og da kun benytte de dokumenter og andre bevis som legges frem av partene, så er det unaturlig å ta med saker der dette ikke var tilfelle. Dette ble derfor utviklet som et eksklusjonskriterium i studien. For å bli inkludert i studien var det nok at en av partene fremla ØK som bevis, selv om grensene i seg selv ikke ble vurdert. Dette var for å kunne få et

tall på antall saker der retten benytter grensene i ØK til å fastsette grenser når en av partene ytrer at grensene i ØK er korrekt. Dersom retten ikke benytter ØK i disse tilfellene har de måttet vurdere ØK, og da tatt en stilling til at de ønsker å benytte de andre dokumentbevisene i stedet for. Dersom man kun inkluderer de sakene der retten diskuterer rettsgyldigheten til grensene i ØK, så ville studiematerialet ha blitt lite og resultatet hadde kunnet blitt skjevt. Det samme materialet ble brukt til å besvare alle de 4 problemstillingene. Det var ulike inklusjonskriterier som ble benyttet for å besvare de tre ulike hypotesene. Delproblemstilling 1 benyttet:

Inklusjonskriterier

- Rettsavgjørelsen må omhandle grensefastsettelse av eiendomsgrenser.
- Rettsavgjørelsen må være fra mellom 1980 og 2018

Eksklusjonskriterier

- Saker der partene ikke legger frem ØK som bevis/yttrer at ØK er korrekt.

Delproblemstilling 3 byttet ut det andre inklusjonskriteriet (Rettsavgjørelsen må være fra 1980 til 2018) og delte dette inn i to grupper: «saken må være fra 1980-2008» og «saken må være fra mellom 2009 og 2018». Delproblemstilling 2 hadde de samme inklusjons- og eksklusjonskriteriene som delproblemstilling 1, men hadde to ulike grupper der inklusjonskriteriene i den ene gruppen var «Rettsavgjørelsen er fra lagmannsretter» og den andre gruppen «rettsavgjørelsen er fra jordskifteretter». For å kunne dele opp i disse gruppene enklere ble rettsinstitusjon en del av skjemaet.

Oppgavens studerte variabel er om retten benytter ØK til å fastsette grenser eller ikke. For å kunne lage diagrammer og se på dette ble det valgt å benytte avkrysning på «ja», «nei», og «delvis. Ved å legge inn et kommentarfelt som viste hva retten vurderte, ble det gjort mulig å se grundigere på hva retten faktisk vurderte for å kunne besvare delproblemstilling 4.

	Ja	Nei	Delvis
Sak -			
Omhandler saken fastsettelse av eiendomsgrenser?			
Er saken i Høyesterett?			
Er saken i lagmannsretten?			
Er saken i jordskifteoverretten?			
Er saken i jordskifteretten?			
Er saken i tingretten?			
Benyttes ØK til å fastsette eiendomsgrenser?			
Kommentarer			

Figur 5: Skjemaet som ble benyttet under den kvantitative analysen i studien.

4.3.7. Etterarbeid og kvalitetssikring

Etterarbeidet handler mye om at all innhentet informasjon skal være riktig, altså at oppgaven samsvarer med faktum av den innhentete informasjonen – datamaterialet må være korrekt nedskrevet. Jeg har fokusert på en systematisk gjennomgang av alle rettsavgjørelser med et skjema, slik at feilmarginen blir minimal. Jeg har ved gjennomgangen av rettsavgjørelsene fylt inn et standardisert skjema som ble utarbeidet på forhånd. Skjemaet inkluderte kommentarer ved sakene om hva de omhandlet og hva retten la i sin vurdering av grensene i ØK. Etter alle sakene var gjennomgått og skjemaene utfylt, dobbeltsjekket jeg igjen alle sakene, slik at eventuelle feil kunne bli rettet opp. Det å ha en systematisk gjennomgang av materialet som et utgangspunkt gjorde at etterarbeidet ble enklere, spesielt ettersom det samme materialet ble brukt til å belyse fire ulike delproblemstillinger.

Dette er en individuell masteroppgave, noe som gjør at det er jeg som alene går gjennom alt materiale. Dette gjør at det blir en konsekvent og systematisk informasjonsinnhenting da det er samme personen som ser gjennom alt materiale, noe som gjør at alt materiale blir undersøkt på lik måte. Det at det er en enkeltperson som går gjennom alt materiale kan gjøre at oppgaven blir noe sårbar for feiltolkning. Jeg kunne da ha benyttet meg av en ekstern person som kunne gått gjennom de aktuelle rettsavgjørelsene. Likevel mener jeg at

informasjonsinnhenting ble gjort på en systematisk og objektiv måte med en gjennomslutlig prosess samt at all informasjon ble gått gjennom to ganger. Det er viktig å understreke at registreringene og utvalg av rettsavgjørelser er begrunnet av en subjektiv forståelse av rettsavgjørelsene. Det er da ikke helt sikkert at andre som går gjennom materialet vil komme frem til det samme resultatet, og da være enig i min sortering av rettsavgjørelsene. Den systematiske gjennomgangen av materialet gjorde likevel at det ikke eksisterte noen usikkerhetsmoment etter endt dokumentanalyse. Det at jeg var bevisst på kvalitetssikringen underveis under prosessen gjør at det er lite sannsynlig at dette ville ha ført til noen endring på datamaterialet.

4.4. Dataens kredibilitet

Gjennom arbeidet med denne studien har jeg vært bevisst på å sikre at forskningen oppnår god kredibilitet, altså at man kan stole på forskningen som har blitt gjort. Dette opparbeides ved at forskningsprosjektet har god validitet og reliabilitet.

4.4.1. Reliabilitet

Reliabilitet er prosjektets pålitelighet, noe som handler om i hvor stor grad funnene i et prosjekt er uavhengig av tilfeldigheter. Dette knytter seg til dataens nøyaktighet, valg av data samt måten dataen er samlet inn på og analysert (Johannessen et al., 2016, s. 36). Man kan også kalle reliabiliteten for etterprøvnbarheten, og det handler om at dersom man utfører det samme prosjektet igjen ved en senere anledning eller av en annen forsker, så vil man komme frem til det samme resultatet. For at mitt prosjekt skulle ha en best mulig etterprøvnbarhet var det viktig for meg å ha en så standardisert prosess som mulig. Ved å lage et standardisert skjema som skulle fylles ut samt at sakene hadde gitte kriterier som måtte oppfylles for å bli inkludert i studien, så ble alle rettsavgjørelsene gått gjennom på en standardisert måte. Det at hele populasjonen med aktuelle rettsavgjørelser ble inkludert gjorde også at jeg unngikk eventuelle bias som kunne forekommet ved en seleksjonsprosess. For å sikre en god reliabilitet til mitt masterprosjekt fokuserte jeg på to reliabilitetsformer; interreliabilitet og test-retest reliabilitet.

For at prosjektet skal kunne gjentas av en annen forsker, så er det viktig at prosjektet er preget av objektivitet samt at mine subjektive synspunkt ikke skal prege gjennomføringen av prosjektet eller tolkningen av datamaterialet. Dette kalles Interreliabilitet (Bryman, 2012, s. 169; Johannessen et al., 2016, s. 37). Etersom jeg utfører studiet alene og da ikke har kunnet

utføre en interreliabilitetstest, så har det vært viktig å standardisere mine metoder systematisk og ha en transparent prosess. Ved å bruke et standardisert skjema og ha fastsatte inklusjons- og eksklusjonskriterier så vil dette føre til at mitt prosjekt lett kan etterprøves av andre personer som ønsker å undersøke det samme.

For å få en god reliabilitet i denne oppgaven har jeg testet dataens reliabilitet ved å gjøre det samme søket på lovdata flere ganger. Jeg gikk systematisk gjennom rettspraksisene som kom opp ved to anledninger med flere uker mellom. Den andre gangen jeg utførte søket gikk jeg også gjennom materialet jeg hadde nedskrevet og skjemaene som var utfylt ved det initiale søket. Dette gjorde jeg for å sikre at forskningsprosjektet fikk en høy test-retest reliabilitet (Johannessen et al., 2016, s. 36-37).

Det siste momentet jeg fokuserte på rundt masteroppgavens reliabilitet var at informasjonen som ble innhentet faktisk var reell. Jeg utførte mitt søk i lovdata og baserte mine studier på rettspraksis derfra. Dette er faktiske saker som har vært oppe i retten i Norge. Jeg vurderer at informasjonen i disse rettsavgjørelsene er av god reliabilitet, og jeg har ingen holdepunkter til å betvile den informasjonen som står der. Den er også etterprøvable i form av at andre senere kan utføre de samme søkene og komme frem til de samme rettsavgjørelsene.

4.4.2. Validitet

Det er viktig å poengtere at et forskningsprosjekt alltid kun representerer virkeligheten i et forskningsprosjekt, men prosjektet *er* ikke virkeligheten. Validitet handler om hvor godt virkeligheten blir representert samt hvor relevant representasjonen er. Validitet handler altså om prosjektets gyldighet (Johannessen et al., 2016, s. 66).

For å sikre masteroppgavens indre validitet, som handler om at prosjektet måler det som er intendert at det skal måle (Sirianne Dahlum, 2018), så var det viktig å få kontroll over mulige bias som kunne forekomme. Dataen som er brukt i studiet er rettsavgjørelser som vurderte bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser. Disse rettskildene er offentlige dokumenter som beskriver faktiske rettsavgjørelser og selve dokumentenes kvalitet og riktighet vurderes som høy. For å sikre at masteroppgaven faktisk studerte bruk av grensene i ØK så var det da viktig å ha en systematisk tilnærming til materialet med fastsatte inklusjons- og eksklusjonskriterier, slik at dokumentene svarer på problemstillingen og ikke andre momenter som ikke er relevant. Problemstillingen besvares av en enkel univariat analyse, og det er kun én variabel

som analyseres. Dette gjør at det er færre faktorer som kan spille inn og korrelere med resultatet enn det ville ha vært med mange variabler og flere datakilder. Den indre validiteten i prosjektet vurderes derfor som høy.

Det var også viktig å sikre masteroppgavens ytre validitet, prosjektets generaliserbarhet – altså om resultatene i prosjektet kan generaliseres til en større mengde data (Sirianne Dahlum, 2018). Dette ble gjort ved å ha fastsatte søkeord som ble benyttet i lovdata sitt søkefelt, en systematisk gjennomgang av alle rettsavgjørelsene som kom opp i søket, og at det var fastsatte kriterier som førte til valg av rettsavgjørelser som skulle inkluderes i analyseringsmaterialet. Etter dette var det ikke noe behov for en utvalgsprosess, ettersom materialet var lite nok til at hele populasjonen med rettsavgjørelser kunne bli inkludert. Dette gjør at eventuelle seleksjonsbias ble unngått som igjen gjør at den eksterne validiteten i form av bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser i retten vurderes som høy. Det som er viktig å ta til etterretning er at det er mange flere ulike områder grensene i ØK benyttes på. Problemstillingen i denne oppgaven tar for seg rettsgyldigheten til grensene i ØK i et spesifikt område, og man skal da være forsiktig med å generalisere funnene i denne studien til å omhandle rettsgyldigheten av eiendomsgrensene i ØK på et generelt grunnlag.

4.5. Etiske vurderinger

I alle studier så er det viktig å ta etiske hensyn, og forskere må da alltid tenke på hva slags konsekvenser forskningen har. Det er ytterst sjeldent at et forskningsprosjekt ikke inneholder elementer som minst er etisk tvilsomt (Bryman, 2012, s. 134). Ettersom denne studien ser på dokumenter og ikke har direkte menneskekontakt, så vil heller ikke det være en **direkte** påvirkning av forskningsobjekter, slik som ville vært aktuelt ved eksempelvis et kvalitativt intervjustudium. Det er ingen personopplysninger i studien. Det som er benyttet er rettsavgjørelser der rettsavgjørelsen er nevnt med navn og det er da trukket ut rettens meninger om saken. Det ikke nevnt hva en enkelt part har ment eller ytret mer enn eksempelvis «den ene parten mente at grensene i ØK var korrekt», og det er da aldri nevnt parten med navn. Forskere har en plikt til å respektere privatlivet til personer, uavhengig av hvordan informasjonen er innhentet (Johannessen et al., 2016, s. 86), og dette har også vært viktig i denne studien. Som en hovedregel kan informasjon som regnes som offentlig benyttes uten å innhente samtykke fra de som har produsert opplysningene og de som opplysningene omhandler (Johannessen et al., 2016, s. 87). Informasjonen på lovdata er offentlig tilgjengelig,

og alle kan få tilgang til rettsavgjørelsene. Jeg har benyttet meg av lovdata Pro i studien, og selv om denne versjonen av lovdata ikke er tilgjengelig for alle, så har alle muligheten til å kjøpe adgang uavhengig av yrke. Informasjonen jeg har benyttet har jeg derfor ikke vurdert som i strid med personvern.

Denne studien vil kunne påvirke mennesker **indirekte** (Johannessen et al., 2016, s. 83-85). Endring av menneskers virkelighetsoppfatning eller kunnskap kan være en indirekte påvirkning. Bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser er et omstridt tema, og det er mange ulike meninger og synspunkt – både på hva som bør være riktig bruk og hva som er riktig bruk. Denne studien kan være med på å gi en innsikt om dette. Studien er laget for å finne informasjon om et omstridt tema og å finne opplysninger som kan bidra til å opplyse i denne debatten. Dette er noe jeg har vurdert som ikke i strid med etiske hensyn.

5. Resultater

Denne delen av forskningsoppgaven handler om en presentasjon av empirien som har kommet frem gjennom studien. I kapittel 1 beskrev jeg hvordan hovedproblemstillingen «*Belyse bruk av eiendomsgrensene i Økonomiske kartverk i retten og rettens vurdering av grensene i ØK sin rettsgyldighet ved stadfesting av eiendomsgrenser i grensefastsettende saker*» ble inndelt i fire delproblemstillinger. Dette kapitlet deler derfor inn resultatene i fire delkapitler som hver omhandler én problemstilling. Kapittel 4 beskrev hva slags metode som har blitt brukt til å finne frem til empirien som beskrives i dette kapitlet. De kvantitative forskningsspørsmålene i delproblemstilling 1-3 fremstilles ved hjelp av sektordiagram som illustrerer hvor stor prosentandel av rettsavgjørelsene inkludert i studien som benyttet grensene i ØK til å fastsette eiendomsgrenser. Delproblemstilling 4, som har benyttet en juridisk metode, benytter et utvalg av rettsavgjørelser som konkret vurderer bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser. Argumentene som benyttes i disse rettsavgjørelsene illustreres i to stolpediagram. Empirien i denne delen vil være grunnlaget for drøftelsesdelen i neste kapittel.

Det eksisterer ingen høyesterettsdom som tar en konkret stilling til vurdering av grensene i ØK. Det var 16 høyesterettsavgjørelser som var inkludert i søket på lovdata, men alle ble ekskludert under analyserings- og seleksjonsprosessen av ulike årsaker (se vedlegg 1 og 2). Det er derfor kun jordskifterettsavgjørelser, lagmannsrettsavgjørelser samt én jordskifteoverrettsavgjørelse inkludert.

5.1. Delproblemstilling 1

Hva er den faktiske bruken av eiendomsgrensene i ØK ved fastsettelse av eiendomsgrenser i retten?

Hypotese til delproblemstilling 1: «Eiendomsgrensene i ØK vurderes som ikke rettsgyldige og kan derfor ikke benyttes til å fastsette eiendomsgrenser»

Antall inkluderte saker totalt: 169

JA: Saker der retten benytter eiendomsgrensene i ØK til å stadfeste grenser

NEI: Saker der retten ikke benytter eiendomsgrensene i ØK til å stadfeste grenser

DELVIS: Saker der retten delvis benytter eiendomsgrensene i ØK til å stadfeste grenser

- Som et argument som støtter annen argumentasjon

JA

Høyesterett: 0
 Jordskifteoverretter: 0
 Lagmannsretter: 20
 Jordskifteretter: 7
 =27

NEI

Høyesterett: 0
 Jordskifteoverretter: 1
 Lagmannsretter: 63
 Jordskifteretter: 42
 = 106

DELVIS

Høyesterett: 0
 Jordskifteoverretter: 0
 Lagmannsretter: 25
 Jordskifteretter: 11
 = 36

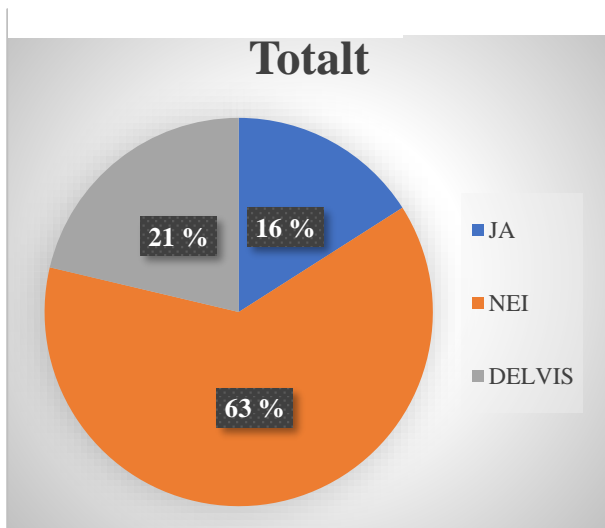

Diagram 1: Sektordiagramm som viser andel av totalt antall saker som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 1 viser hvor stor andel av de inkluderte rettsavgjørelsene som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser. 16% av sakene totalt benyttet grensene i ØK som hovedargument til å fastsette grenser, 21 % av sakene benyttet grensene i ØK til å støtte opp andre argumenter i saken, mens 63% av sakene konkluderte med å benytte andre grunnlagsdata til å fastsette eiendomsgrensene.

5.2. Delproblemstilling 2

Vurderer de ulike rettsinstansene bevisverdien til eiendomsgrensene i ØK likt?

Hypotese til delproblemstilling 2: «De ulike rettsinstansene benytter eiendomsgrensene i ØK på lik måte»

Av de inkluderte rettsavgjørelsene var det 108 saker fra lagmannsretten, 60 rettsavgjørelser fra jordskifteretten og 1 rettsavgjørelse fra jordskifteoverretten. Det var da ikke naturlig å

inkludere den ene rettsavgjørelsen fra jordskifteoverretten, og denne problemstillingen ble da besvart ved å sammenligne lagmannsretten med jordskifteretten.

Lagmannsretter:

JA: 20

NEI: 63

DELVIS: 25

Jordskifteretter

JA: 7

NEI: 42

DELVIS: 11

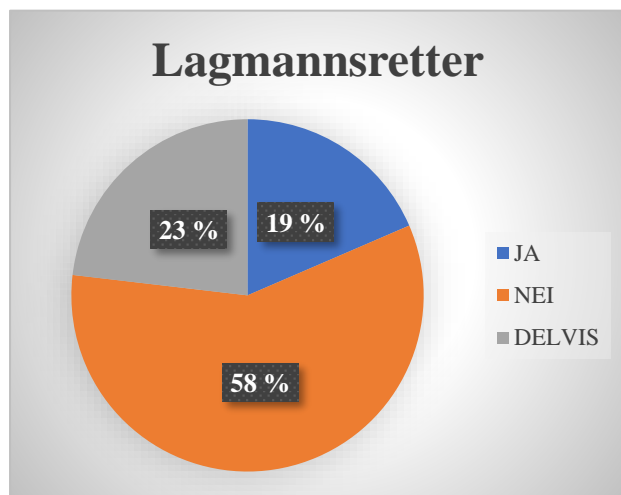

Diagram 2: Sektordiagram som viser andel av sakene i lagmannsrettene som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser

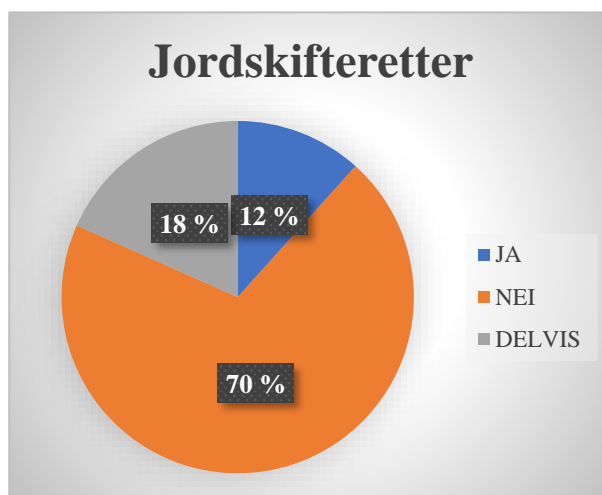

Diagram 3: Sektordiagram som viser andel av sakene i jordskifterettene som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser

Resultatet viser at jordskifterettene benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser i 12 % av sakene, mens lagmannsrettene benyttet grensene i ØK i 19 % av tilfellene. Dette utgjør en forskjell på 7%. Lagmannsrettene benyttet også i større grad grensene i ØK til å støtte andre argumenter enn jordskifterettene gjorde, og forskjellen var da 18 % i jordskifterettene sammenlignet med 23 % i lagmannsrettene – en forskjell på 5 %. Det er altså jevnt over en større andel av sakene i lagmannsrettene som benyttet grensene i ØK enn sakene i jordskifterettene.

5.3. Delproblemstilling 3

Har det vært en økende bruk av eiendomsgrensene i ØK de siste 10 årene (1980-2008 sammenlignet med 2009-2018)?

Hypotese til delproblemstilling 3: «Bruken av eiendomsgrensene i ØK har økt og er da vurdert som mer rettsgyldig de siste 10 årene»

1980-2008

JA: 15

NEI: 47

DELVIS: 14

2009-2018

JA: 12

NEI: 59

DELVIS: 22

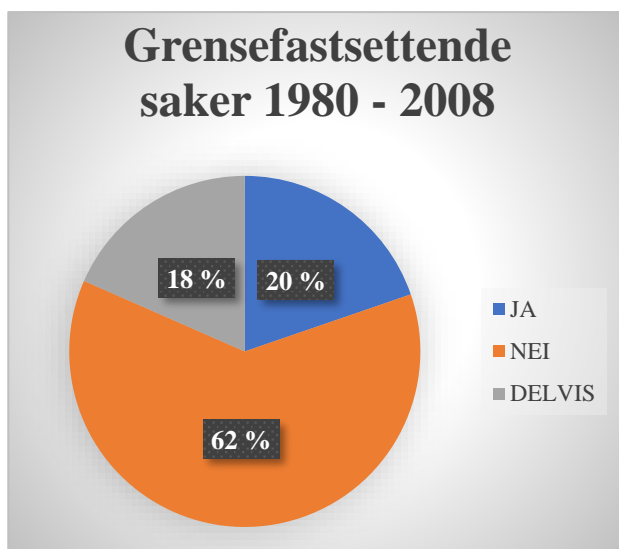

Diagram 4: Sektordiagram som viser andel av de grensefastsettende sakene inkludert i studien fra 1980-2008 som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser

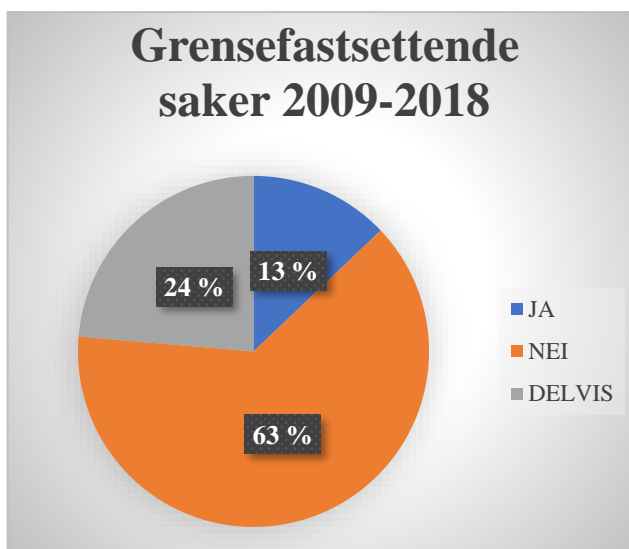

Diagram 5: Sektordiagram som viser andel av de grensefastsettende sakene inkludert i studien fra 2009-2018 som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 4 viser hvor mange av de grensefastsettende sakene fra 1980 til 2008 som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser. Av disse sakene er 75 saker fra lagmannsretter og 1 fra jordskifteretter. Det er da 20 % av sakene som benyttet grensene i ØK til å stadfeste grenser, 18 % som delvis benyttet grensene i ØK til å stadfeste grenser og 62 % som ikke benyttet grensene i ØK til å stadfeste grenser.

Diagram 5 viser hvor stor andel av de inkluderte sakene fra de 2009 til 2018 som benyttet ØK til å fastsette grenser. Det var da 33 saker fra lagmannsretter inkludert og 59 saker fra jordskifteretter og 1 sak fra jordskifteoverretter. Det er da 13% av sakene som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser, 24 % som delvis benyttet grensene i ØK til å stadfeste grenser og 63 % som ikke benyttet grensene i ØK til å stadfeste grenser.

Diagrammene viser at i de grensefastsettende sakene fra de siste 10 årene, så ble grensene i ØK benyttet som hovedargument til å fastsette grenser i 7% færre av sakene sammenlignet med sakene fra 1980-2008.

5.4. Delproblemstilling 4

Hva slags argumenter og vurderinger blir gjort ved bruk av eiendomsgrensene i ØK ved fastsettelse av eiendomsgrenser i retten?

Denne deloppgaven så nærmere på flere av de aktuelle rettsavgjørelsene som faktisk vurderte eiendomsgrensene i ØK, og dette illustreres i et stolpediagram. Denne drøftelsen er ikke for å telle opp hvor mange av sakene som benytter grensene i ØK, men for å se på hva vurderingen til retten faktisk inneholder. Det er da valgt 10 rettsavgjørelser som konkluderer med bruk av grensene i ØK og 10 rettsavgjørelser som konkluderer med å ikke benytte grensene i ØK for å illustrere rettens vurderinger. Rettsavgjørelsene ble utvalgt ved å gå gjennom alle de 169 inkluderte rettsavgjørelsene og velge ut de sakene der bruk av grensene i ØK samt rettsgyldighet og beviskraft diskuteres mest omfattende.

For:

- LF-2015-164422: Lagmannsretten la avgjørende vekt på at den ankende parten stilltiende hadde akseptert grensene på ØK som daværende grunneiere hadde vært med på å gå opp på 1960-tallet. Lagmannsretten skriver at grenser på ØK ikke er bindende i seg selv, men de kaster lys på hvordan daværende eiere av eiendommene oppfattet grenseforholdene i forbindelse med utarbeidelse av ØK.

- LF-2011-166441: Lagmannsretten ytrer at grensene på ØK ikke har rettslig virkning når det gjelder grensefastsetting, men kan ha betydelig bevisverdi. Retten beskriver at det ikke er noe som tyder på at partene ikke har vært kjent med grensene på ØK og at det ikke har vært holdepunkter for at de har vært uenige med dem.

- LE-2006-39937: Lagmannsretten la avgjørende vekt på hvordan grensa var markert på ØK. Det står skrevet i rettsavgjørelsen at alle grunneiere var med å sette opp grensemerker, og at det etter flyfotograferingen ble sent blåkopier av utkast til kart som grunneierne korrigerer. Retten ytrer at grensene i ØK stort sett er riktige og at et vitne ytret at grensene for hans eiendom var blitt riktige.

- LA-2009-176001: Lagmannsretten kom til motsatt slutning enn jordskifteretten.

Jordskifteretten hadde fastsatt en grense mellom to landbrukseiendommer basert på tolking av dokument fra 1800-tallet og senere vitneutsagn, mens lagmannsretten mente at grensen som hadde blitt markert i 1971 på ØK måtte regnes til å være stilltiende godtatt, og derfor uttrykk for gjeldende grense mellom eiendommene.

- LF-2003-13932: Lagmannsretten kom frem til at grensen mellom to eiendommer lå som avlagt på ØK. Retten begrunner dette i at det var lite sannsynlig at parten, som var en erfaren og aktiv skogbruker og godt kjent i marka, hadde godtatt feil signalering og uriktig grense avlagt på ØK.
- LG-2009-60801: Retten beskriver at partenes rettsforgjengere hadde merket grensene i terrenget for flyfotograferingen, og det var ingen strid mellom brukene i tiden etter opprettelsen av ØK. Derfor mener retten at grensene som er tegnet på ØK er en gjenspeiling av partenes enighet som har vart i over 100 år.
- LA-1999-98: Lagmannsretten mener at det må legges noe vekt på at grenselinjen som jordskifteretten har fastsatt er i overensstemmelse med ØK. ØK ble utarbeidet på 1960-1970-tallet og har vært inntegnet på kart trykket i 1978 uten at det har vært reagert fra bygdefolkets side. Jordskifterettens dom stadfestes.
- JLST-2014-3: Jordskifteretten kommenterer at grenser på ØK ikke i utgangspunktet er rettslig bindende for partene. Rettspraksis viser likevel at de grenser som har vært avlagt på ØK i lang tid kan få bindende virkning for partene. Det legges her vekt på at grensen har vært avlagt på ØK i lang tid uten at noen har protestert og det er heller ikke lagt frem dokumentasjon som beviser noe annet.
- JARD-2016-149838: Selv om avmerking av grenser på ØK ikke i seg selv er bindende, kaster det lys over hvordan de daværende eiere av eiendommene oppfattet grenseforholdene med utarbeidelse av ØK. De skriver også at dersom daværende eier oppfattet grenseforholdene i forbindelse med utarbeidelse av ØK som feil, burde han ha gjort noe.
- JLST-2013-37: En rettsavgjørelse som drøfter rettsgyldige grenser på ØK. Avmerking av grenser på ØK er i utgangspunktet ikke rettslig bindende for partene. Rettspraksis viser likevel at de grenser som har vært avlagt i lang tid likevel kan få bindende virkning for partene. Refererer til LA-2009-176001 og LE-2006-39937, og at i disse rettsavgjørelsene er det ikke fremlagt nye dokumenter som beskriver grensen eller at de fremlagte dokumentene er uklare. Med dette som bakgrunn, og at det heller ikke i denne aktuelle saken var fremlagt noen ny dokumentasjon for opprinnelig grenseforløp. Dette gjør at grensene på ØK blir fastsatt som grensene i saken.

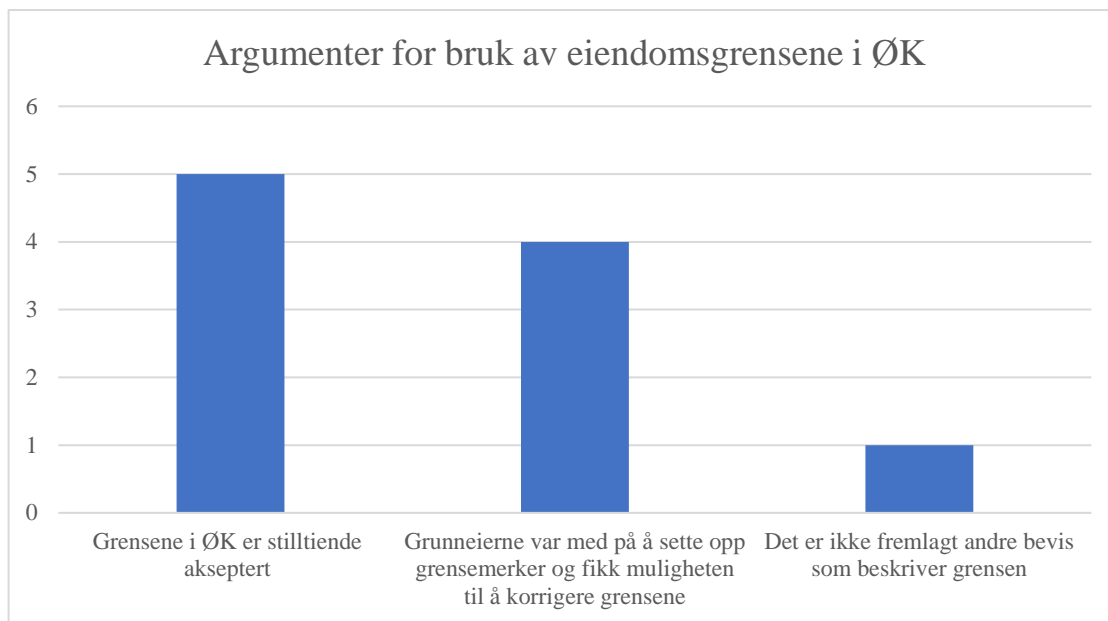

Diagram 6: Stolpediagram som illustrerer 10 eksempler på argumenter benyttet for å argumentere for bruk av grensene i ØK ved fastsettelse av grenser

Mot:

- LB-2016-186319: Lagmannsretten bemerker at grensene på ØK ikke er rettsgyldige, og derfor kun må ansees som veiledende. ØK kan ikke ukritisk legges til grunn for fastsettelse av eiendomsgrensen, men må sees i sammenheng med sakens øvrige bevis.
- LG-2010-37234: Lagmannsretten vil ikke legge avgjørende vekt på opplysninger fra ØK. Opplegget for utarbeidelse av ØK var heller ikke egnet til å virke rettsfastsettende i forholdet mellom sakens parter. ØK kan imidlertid underbygge rettsforhold som på annen måte er mer eller mindre sannsynliggjort.
- LG-2013-161090: Lagmannsretten mener at det ikke i seg selv kan legges noe vekt på grensene på ØK, med mindre grensa på ØK også fremstår som den mest sannsynlige ut i fra utskiftninga. Lagmannsretten legger til at det ikke er noen av partene som på noe tidspunkt har gjort gjeldene at grensa går etter ØK.
- LA-2004-81554: Lagmannsretten mente at partens unnlattelse til å hevde sitt syn på grensene på ØK ikke bør tillegges utslagsgivende vekt i totalvurderingen av bevisene i saken.
- LB-2014-56621: Retten mener at grensene på ØK ikke har noen rettslig betydning og det kan ikke legges noen vekt på et slikt kart som avviker fra det som er uttrykt i jordskiftedommen.
- LG-2013-156593 Lagmannsretten mener at det ikke foreligger noen bevis om hvordan avmerkingen av grensene på ØK ble utført i dette tilfellet, og at det derfor ikke kan gå foran andre bevis i saken.

- JKRI-2017-77655: Denne avgjørelsen refererer til at etter hvert som tiden går, vil grensene på ØK bli tillagt større og større betydning i eiendommenes grenseforhold. Dette ble forsterket ved opprettelsen av matrikkelen, og det er da farer for rettstap. I denne aktuelle saken mener retten at grensene på ØK ikke var korrekte, og dette ble begrunnet med at det fantes gamle rettsskildringer som motsa grensene på ØK.
- JSTO-2013-52: Grensene på ØK har avgrenset verdi som bevis. Retten beskriver at måten arbeidet ble gjennomført på gjør at grensene i ØK ofte hefter med feil. Det er også skrevet på kartene at grensene ikke er rettsgyldige. ØK sin presisjon er også kommentert, som var på +/- 2 meter, noe som gjør at kartene er uegnet som bevis i saker der avstanden mellom partenes påstander er liten.
- JSTO-2013-58: Retten påpeker at kartene ofte er heftet med feil og er i de fleste tilfeller et underordnet bevis.
- JKVI-2011-17: Rekvirenten mente at grensene var feil inntegnet på ØK, mens motparten som nettopp hadde kjøpt naboeiendommen mente at grensene på ØK var korrekt. Jordskifteretten konkluderte med at grensene var feil inntegnet på ØK og at de ikke kunne legge vekt på grensene på ØK siden kartene ikke er rettsgyldige.

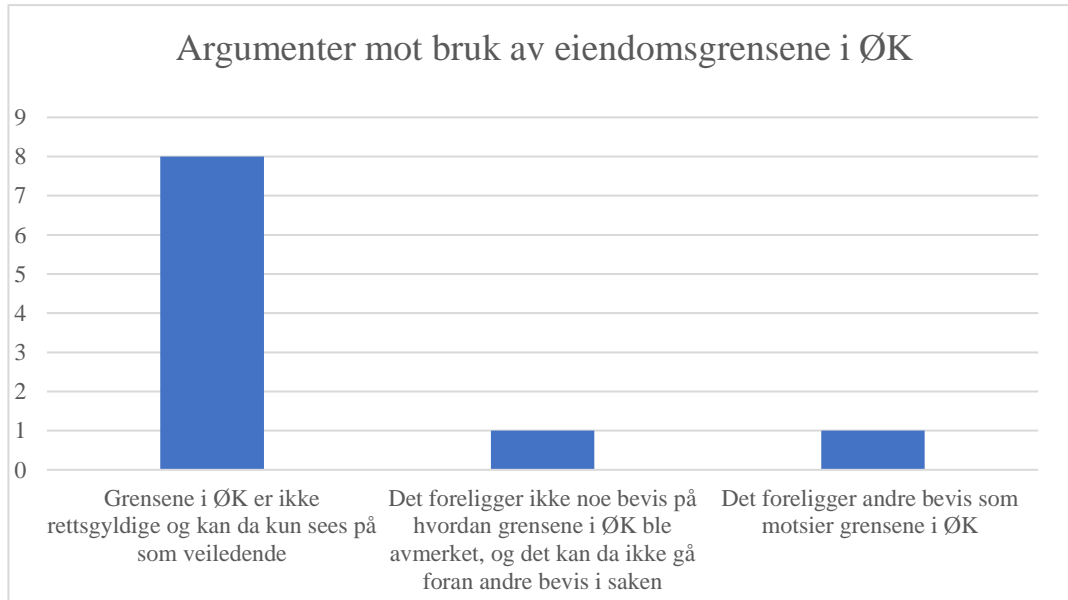

Diagram 7: Stolpediagram som illustrerer 10 eksempler på argumenter benyttet for å argumentere *mot* bruk av grensene i ØK ved fastsettelse av grenser

6. Diskusjon

Dette kapittelet omhandler en presentasjon og diskusjon av resultatene som kom frem i forrige kapittel. Inndelingen der de ulike delproblemstillingene ble presentert med hvert sitt delkapittel er derfor videreført til dette kapittelet, slik at alle resultatene presenteres hver for seg.

6.1. Hva mener rettsinstansene om bruk av grensene i ØK til å stadfeste grenser?

Delproblemstilling 1 i masteroppgaven undersøkte om retten faktisk benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser eller ikke. Litteraturen sier at grensene i ØK ikke er rettsgyldig, og da ikke kan benyttes til å fastsette grenser. Resultatet i studien viser at dette også er vurderingen i majoriteten av rettsavgjørelsene. Dette er illustrert ved at de ulike rettsinstansene *ikke* benytter grensene i ØK til å stadfeste grenser (63%).

Det som er viktig å merke seg er at det ikke er 100% av sakene som *ikke* benytter grensene i ØK i grensefastsettelsen. Man kan altså ikke støtte hypotese 1 i alle sakene, ettersom det er en betydelig andel som benytter grensene i ØK – enten delvis til å bygge opp under grunnlaget (21%) eller helt ved å benytte grensene i ØK som eneste bevisgrunnlag til å stadfeste grensene (16%). Dette illustrerer at hypotese 1 verken kan motbevises eller støttes ved å telle opp rettsavgjørelser da det er et tema som ikke har ett svar eller én fasit.

Årsaken til at det ikke er et homogent svar på om grensene i ØK benyttes til å fastsette grenser i grensefastsettende saker eller ikke, altså at alle sakene konkluderer med å ikke benytte eller benytte grensene i ØK til å fastsette grenser, er ikke noe denne deloppgaven har sett på. Resultatene i diagram 1 viser at det ikke eksisterer et entydig svar på om grensene i ØK benyttes, ikke hvorfor det noen ganger konkluderes med å benytte grensene i ØK mens andre ganger ikke. Diskusjonen på hvorfor retten i noen saker konkluderer med å benytte grensene i ØK, mens de i majoriteten av sakene ikke benytter grensene i ØK vil drøftes videre i kapittel 6.4.

6.2. Forskjell i lagmannsretter og i jordskifteretter

Delproblemstilling 2 undersøkte om det var en forskjell mellom bruk av grensene i ØK mellom lagmannsretter og jordskifteretter. Av sakene i lagmannsretter var det 19% av sakene som konkluderte med å benytte grensene i ØK til å stadfeste grenser, mens det var 12% av sakene i jordskifteretter som konkluderte med det samme. Det er altså flere saker i

lagmannsretten der man konkluderer med å benytte grensene i ØK til å stadfeste grenser, og forskjellen er på 7% - en ganske betydelig forskjell. Dette betyr at dersom man anker en grensefastsettelse til lagmannsretten, så er det en 7% større sannsynlighet for at retten konkluderer med å benytte grensene i ØK enn i den opprinnelige saken i jordskifteretten. Ut i fra denne studien så motbeviser resultatet hypotese 2, det er altså en ulik oppfatning av grensene i ØK i de ulike rettsinstansene. Hva grunnen til dette er vanskelig å vite og for å svare på dette må man ty til spekulasjon eller resonnering.

Mulige grunner kan være ulik sammensetning av retten og da dommere med ulik bakgrunn og kompetanse. Jordskifterettens bemanning er fastsatt i jordskifteloven (2013) §§ 2-3 og jordskifteloven (1979) § 7, noe som tilsier at det minst må være en jordskiftedommer/jordskifteleder. Lagmannsrettens sammensetning blir bestemt av jordskifteloven (2013) § 8-7. Når jordskifteretten tar avgjørelser om grenser kalles det dom, jf. jordskifteloven (2013) § 6-23. Dette betyr at lagmannsrettens sammensetning blir bestemt av domstolsloven § 12. Ved disse avgjørelsene er det tre dommere der en av dem *kan* være jordskiftelagdommer (Sky & Bjerva, 2018, s. 240-241).

En annen grunn til at lagmannsretten og jordskifteretten kommer til forskjellige avgjørelser kan også være seleksjon av saker til lagmannsretten. Alle grensefastsettende saker kommer opp i jordskifteretter, mens de sakene som ankes til lagmannsretter kan være preget av mer usikre bevis, og at grensene i ØK da kan bli mer aktuelt.

Det er altså flere momenter som kan spille inn og vil kunne gi en ulik vurdering av grensene i ØK i lagmannsretten og i jordskifteretten. En mulig årsak kan også være at lagmannsretten prinsipielt ser på grensene i ØK på en annen måte enn jordskifteretten. Likevel benytter hovedsakelig verken jordskifteretten eller lagmannsretten grensene i ØK til å fastsette grenser. Som illustrert i avsnittet om vurderinger i retten (delproblemstilling 4), så kommer også jordskifteretten og lagmannsretten til motsatte konklusjoner begge veier – både ved at jordskifteretten benytter eiendomsgrensene i ØK og lagmannsretten mener at dette er feil, og motsatt. Det er flere saker der jordskifteretten og lagmannsretten kommer til ulike konklusjoner i samme sak. Man kan ikke utelukke at det er en faktisk reell forskjell mellom jordskifteretten og lagmannsrettens meninger om bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser. Likevel er forskjellen ikke så stor at man kan utelukke at dette er et tilfeldig funn.

6.3. Forandring ved bruk av grensene i ØK over tid?

Delproblemstilling 3 i studien undersøkte om rettspraksisen rundt vurderingen av grensene i ØK hadde endret seg over tid, og da hadde blitt benyttet i økt mengde de siste 10 årene. ØK er nå rundt 50 år, og det er flere fagpersoner som mener at grensene på ØK har fått en økt beviskraft i grensetvister. Blant annet er det nevnt i Kartverket (2014) at «Rettspraksis knyttet til grensetvister de siste årene viser at beviskraften til informasjonen i økonomisk kartverk, som nå i praksis er konvertert inn i matrikkelen, er økt og står veldig sterkt». Begrunnelsen til dette er at informasjonen har vært tilgjengelig over lang tid uten at informasjonen er krevd rettet. Jeg valgte derfor å se på rettsavgjørelsene fra de siste 10 årene (2009-2018) sammenlignet med 1980-2008 for å se om prosentandelen av rettsavgjørelsene som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser faktisk hadde økt.

Da jeg leste gjennom rettsavgjørelsene var flere av rettsavgjørelsene begrunnet med at grensene hadde vært stilltiende akseptert ettersom de hadde eksistert over tid. JKRI-2017-77655, en rettsavgjørelse som endte med å ikke benytte grensene i ØK, presiserer at eiendomsgrensene i ØK vil bli tillagt større og større betydning i eiendommenes grenseforhold. Man kan derfor ut fra å lese rettspraksis få inntrykket av at hypotese 2 støttes, og at eiendomsgrensene i ØK sin bevisverdi har økt over tid.

For å få et konkret svar på dette spørsmålet benyttet jeg samme metode som jeg brukte for å besvare delproblemstilling 1 og 2, men med andre inklusjonskriterier. Jeg kom da frem til to sektordiagram (diagram 4 og 5). Dersom hypotesen stemte ville det da vært en klar økning i prosentandelen av sakene fra de siste 10 årene som hadde benyttet grensene i ØK som beviskilde sammenlignet med antall saker som benyttet grensene i ØK fra 1980 til 2008. Dette viste seg å ikke være tilfelle.

Resultatet ved den kvantitative optellingen av rettsavgjørelser fra de siste 10 årene viste at grensene i ØK var benyttet som hovedargument 7% mindre de siste 10 årene (diagram 5) sammenlignet med 1980 til 2008 (diagram 4). Det er omtrent like mange saker som konkluderer med å *ikke* benytte grensene i ØK både de tidligere og de siste 10 årene (63% i 2009-2018 sammenlignet med 62% i 1980-2008). Den store forskjellen mellom de to diagrammene er antall saker som konkluderer med å benytte grensene i ØK som hovedargument og antall saker som delvis benytter grensene i ØK. Det er altså 7 % flere saker som benyttet grensene i ØK som hovedargument til å stadfeste grenser i 1980-2008 enn i

2009-2018. Dette betyr at dersom man kun ser på den kvantitative opptellingen av rettsavgjørelser, så vil hypotese 3 avkreftes – det har ikke blitt en økt bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser. Dette stemmer ikke med det som er presisert i flere av rettsavgjørelsene, eller med mye av litteraturen. Flere av de teoretiske vurderingene i rettsavgjørelsene støtter hypotese 3, mens den kvantitative opptellingen avkrefter hypotese 3. Hva årsakene til denne splittingen mellom vurderingene/forklaringene i retten og den kvantitative opptellingen kan være mange.

Det er viktig å påpeke at blant de inkluderte rettsavgjørelsene for de siste 10 årene var omtrent 65 % av rettsavgjørelsene fra jordskifteretter, mens blant sakene fra 1980-2008 var det kun én jordskiftesak inkludert. Man kan også se at diagram 4 minner om diagram 2 (sakene fra lagmannsretter) og diagram 5 minner om diagram 3 (sakene fra jordskifteretter). Likevel viser majoriteten av rettsavgjørelsene fra de siste 10 årene at grensene i ØK *ikke* har blitt brukt til å fastsette grenser, og det har heller ikke vært en økning i bruk. Grensene i ØK defineres som ikke rettsgyldige, men benyttes i varierende grad i ulike rettsavgjørelser. Det er mange ulike grunner som påvirker bruk av grensene i ØK – som eksempelvis tilgjengeligheten av andre rettskilder, kvaliteten på grensene i ØK samt dokumentasjon om hvor aktive eierne var rundt oppmålingen av den aktuelle grensen når ØK ble opprettet. Slike momenter er ikke mulig å ta stilling til i en opptelling. Det den kvantitative studien viser er at om grensene i ØK muligens vurderes med en økende beviskraft over tid, så har dette foreløpig ikke ført til en betydelig økning i bruk av grensene i ØK ved rettsfastsettende saker de siste 10 årene.

6.4. Hva skal til for at retten vurder grensene i ØK som rettsgyldige?

Delproblemstilling 4 undersøkte hvilke argumenter rettsavgjørelsene la i sin vurdering av grensene i ØK, altså *hvorfor* retten konkluderte med å benytte- eller ikke benytte grensene i ØK til å fastsette grenser. I teoridelen er det beskrevet hvordan ØK ble dannet fra 1960 til 1980 og hvordan den senere digitaliseringsprosessen samt registreringen i matrikkelen ble gjort. Dette resulterte i et kartverk som dekket store deler av Norge, men der kvaliteten på kartene ikke hadde vært en viktig del av prosessen. Denne kvaliteten har resultert i at grensene i ØK ikke er definert som rettsgyldige. I matrikkelen er det også markert med tegnforklaring hvor nøyaktig oppmålingen av grensene i ØK ble gjort (figur 3). Likevel er ØK et viktig kartverk i Norge da det dekker store deler av Norges areal, og dette kartverket er

også ofte det mest tilgjengelige kartet via det digitaliserte eiendomskartet/DEK og matrikkelen.

Det at kartverket er så tilgjengelig og benyttes i så stor grad gjør at det er mange grunneiere og rettighetsinnehavere som mener at grensene i ØK er korrekte og da legger frem dette kartverket som et bevis i en grensefastsettende sak. Retten må forholde seg til forhandlingsprinsippet og da kun benytte de utsagnene og bevisene som partene legger frem. Retten må også forholde seg til disposisjonsprinsippet i form av at det er partene som må rekvirere sak og legge frem en uklar/omtvistet grense. Retten har et delvis unntak fra disposisjonsprinsippet ved at partene ikke trenger å redegjøre for hvor grensene går, og dersom partenes ytringer om hvor en grense går ikke stemmer, så kan retten komme frem til en mellomvei eller annerledes løsning – så lenge de benytter de bevisene som partene har lagt frem. Det er da opp til jordskifteretten, og eventuelt senere lagmannsretten (og tidligere jordskifteoverretten) å vurdere dette kartverket som en del av en grensefastsettende sak.

Gjennom analyseringen av materialet så har det fremkommet at det er mye usikkerhet rundt vurderingen av grensene i ØK sin rettsgyldighet. I en overvekt av sakene der grensene i ØK er fremlagt som bevis så vurderer retten at dette ikke er de korrekte grensene og velger å benytte andre beviskilder til å trekke grensene – 63% av rettsavgjørelsene. Dette er i tråd med litteraturen som sier at eiendomsgrensene i ØK ikke er rettsgyldig og kan tyde på at hypotese 1 om at grensene i ØK ikke er rettsgyldig og da ikke kan benyttes til å fastsette grenser i retten er korrekt. Det er også 21 % av rettsavgjørelsene som benytter ØK som en del av argumentsgrunnlaget, og grensene i ØK benyttes da ofte til å underbygge andre beviskilder og grensene i ØK står ikke som et eget argument/en egen beviskilde. Det er flere av rettsavgjørelsene der retten i sine avgjørelser kun har skrevet «grensene i ØK er ikke rettsgyldige» eller ikke nevnt kartverket i det hele tatt, og da benyttet andre kartkilder i sine vurderinger. Andre rettsavgjørelser inneholder en beskrivelse av hvorfor rettsinstansen ikke mener at kartverket er rettsgyldig/korrekt. Det er flere av rettsavgjørelsene som kommenterer at grensene i ØK ikke er rettsgyldige, men at de likevel har stor bevisverdi, mens andre saker kommenterer at grensene har avgrenset verdi som bevis. Det er altså ikke en lik vurdering av ØK i alle rettsavgjørelsene.

Det er likevel en betydelig andel av sakene – 16 % som benytter kun grensene i ØK som begrunnelse for sin grensefastsettelse. Dette viser at det ikke er et klart svar på spørsmålet om

grensene i ØK kan benyttes til å fastsette grenser og da vil defineres som rettsgyldige, men at temaet er svært omdiskutert og det er ikke en fasit på hvordan retten forholder seg til ØK og senere digitaliserte kartkilder på.

Argumentet som ble brukt flest ganger (se diagram 6) til å argumentere for at grensene i ØK var korrekt var at grensene i ØK hadde vært registrert for mange år siden og at partene stilltiende hadde akseptert grensene i ØK, eksempelvis LF-2015-164422. Det var også i flere av sakene at det samme argumentet ble benyttet av en av partene for å begrunne at grensene i ØK var korrekte, men der retten har konkludert med at det ikke kan tillegges vekt at en av partene har vært stilltiende, eksempelvis LA-2004-81554. Diskusjonen går da på om passivitet rundt grensene registrert i ØK fører til at grensen blir den korrekte grensen. Det er helt tydelig ikke en klar enighet om dette i verken jordskifteretten eller i lagmannsretten. Noe som viser at også de benyttede argumentene for og imot bruk av grensene i ØK til å fastsette grenser er omstridt. Et annet argument (se diagram 6) benyttet er at grunneierne var med på registreringen av grensene i ØK, og at de i den forbindelse fikk anledning til å korrigere grensene og at det ikke er fremlagt andre bevis.

Man kan kanskje tenke at det sier seg selv når man kan benytte grensene i ØK og når man ikke kan det. Matrikkelen inneholder tegnforklaringer på hvor nøyaktige grensene er og noen av de grensefastsettende sakene har andre dokumenter som eksempelvis skylddelingsforretninger eller grensemerker i naturen som viser hvor grensene går. I rettsavgjørelsen JSTO-2013-52 er bevisene i en grensefastsettende sak rangert med rekkefølgen: påviste sikre grensemerker, sikre dokumenter som skylddelinger og utskiftninger, andre detaljer i terrenget som gjerder og til sist grensene i ØK. Dersom det hadde vært likt vurdert i alle saker, så vil grensene i ØK kun være aktuelt å vurdere dersom alle andre bevis ikke foreligger. Man kan se ut fra rettspraksis at det ikke alltid er like lett å rangere bevisene. Det er flere tilfeller der lagmannsrett og jordskifterett kommer til ulik avgjørelse i samme sak, noe som viser at det ikke er en entydig måte å se på dette på. Et eksempel på dette er LA-2009-176001 der jordskifteretten benyttet et dokument fra 1800-tallet og vitneutsagn, mens lagmannsretten mente at grensen på ØK måtte være korrekt grunnet at den var stilltiende godtatt ettersom grensen var registrert i ØK i 1971 og ikke hadde vært motsagt etter dette før saken kom opp i 2009. Et annet eksempel med samme resultat er JLST-2014-3. Det finnes også eksempler på det motsatte, der jordskifteretten har benyttet grensene i ØK til å stadfeste grenser, mens lagmannsretten har konkludert med at grensene i ØK ikke kan benyttes,

eksempelvis LG-2013-161090. Til sist finnes det også eksempler på at lagmannsretten og jordskifteretten er enige om å benytte grensene i ØK, eksempelvis LG-2013-156593.

Som et siste punkt er det verdt å merke seg at retten, også i saker der de har konkludert med å benytte grensene i ØK, har retten bemerket ting som: *Lagmannsretten ytrer at grensene i ØK ikke har rettslig virkning når det gjelder grensefastsetting, men kan ha betydelig bevisverdi* (LF-2011-166441) eller *Avmerking av grenser på økonomisk kartverk er i utgangspunktet ikke rettslig bindende for partene. Rettspraksis viser likevel at de grenser som har vært avlagt i lang tid likevel kan få bindende virkning for partene* (JLST-2013-37). Jeg har ikke sett én rettsavgjørelse der retten eksplisitt har uttrykt at en grense i ØK er rettsgyldig. Grensene i ØK er fremdeles definert som «ikke rettsgyldig», og slik blir også hypotese 1 støttet. Likevel er det et vanskelig skille mellom hva som har betydelig bevisverdi eller er rettslig bindende for partene, men som ikke er rettsgyldig.

Det er altså ikke noen lett måte å svare på hva som skal til for at eiendomsgrensene i ØK skal vurderes som rettsgyldige og kan da benyttes til å stadfeste grenser. Det er kjent at kvaliteten på grensene i ØK og relaterte kartverk varierer, og at bruk av grensene i ØK derfor må vurderes fra sak til sak. Likevel er det påfallende at de samme argumentene benyttes ulikt og med ulik konklusjon også innad i samme sak. Svaret på hva som skal til for at grensene i ØK skal kunne vurderes som rettsgyldige er da noe som er i behov av en klarlegging også i rettsinstansene i Norge.

7. Samlede betraktninger

Dette kapittelet vil komme med noen siste refleksjoner og prøve å samle resultatene og diskusjonene fra de fire delproblemstillingene presentert i de to foregående kapitlene. De fire problemstillingene ble utarbeidet for å besvare hovedproblemstillingen: *belyse bruk av grensene i ØK i retten og vurdering av grensene i ØK sin rettsgyldighet ved grensefastsettende saker.*

Under resultatene og diskusjonen rundt de 4 delproblemstillingene så har det tydelig kommet frem at bruken av grensene i ØK er et omstridt og omdiskutert tema i retten i dag. Den kvantitative opptellingen i delproblemstilling 1 viste at majoriteten av rettsavgjørelsene i Norge ikke benytter grensene i ØK til å fastsette grenser ved grensefastsettende saker. Likevel er det en betydelig andel på 16% som faktisk benytter grensene i ØK som hovedkilde ved fastsettelse av grenser, noe som tilsier at hypotese 1 verken kan støttes eller avkreftes.

Når jeg begynte med masterarbeidet, så var det mange av artiklene jeg leste som presiserte at grensene i ØK hadde økt bevisverdi over tid. Dette til tross for at grensene i ØK ikke er definert som rettsgyldige. Dette ble, som forventet, også et diskusjonsmoment i flere rettsavgjørelser og derfor er et argument som går igjen i retten (se diagram 6) at grensene i ØK er stilltiende akseptert fordi de ikke har blitt motsagt over mange år. Derfor var kanskje det mest overraskende funnet at det ikke hadde vært en økende bruk av grensene i ØK over tid, noe som da avkrefter hypotese 3. Også her er det en del momenter å ta tak i og beskrivelsen flere av rettsavgjørelsene benytter samsvarer da ikke med kvantifiseringen av antall rettssaker.

Når det gjaldt vurderingen på om de ulike rettsinstansene benyttet grensene i ØK likt, så ble det noe overraskende vist at lagmannsretten i større grad benyttet seg av grensene i ØK enn det jordskifteretten gjorde. Forskjellen var på 7%. Hva denne forskjellen kan ha som årsak er diskutert under kapittel 6.2., og min konklusjon var da at det kunne være veldig mange ulike årsaker til dette og som ikke går an å årsaksbestemme ut fra denne studien. Likevel illustrer dette at bruk av grensene i ØK er et omdiskutert tema, også mellom rettsinstanser – spesielt ettersom flere av sakene resulterte med ulikt resultat i lagmannsretten og i jordskifteretten.

Hva som skal til for at retten vurderer at grensene i ØK har så stor bevisverdi at det kan benyttes til å fastsette grenser er etter denne studien fremdeles uklart. De fleste rettsavgjørelsene benytter ikke eiendomsgrensene i ØK, men det er en betydelig prosentandel som gjør det. Det ble gjort klart under teoridelen i oppgaven at grensene i ØK er av svært varierende kvalitet, og man kan derfor tro at det er dette som bestemmer når man kan benytte grensene i kartverket. Jeg har heller ikke funnet noe definisjon på hva som definerer at grensen er av god nok kvalitet, og argumentasjonen i rettsakene går ofte på om grensene er stilltiende akseptert eller at eierne var med på å måle opp grensene – ikke på kvaliteten av grensene i seg selv. Det at det er ulik konklusjon i ulike rettsinstanser er også interessant, og viser at det ikke er en klar fasit rettsinstansene kan forholde seg til.

Denne masteroppgaven har hatt som mål å belyse bruk av grensene i ØK ved grensefastsettende saker, og alle de ulike delproblemstillingene har kommet frem til at bruken av disse grensene er omdiskutert og der det eksisterer uenigheter. Ingen rettsavgjørelser er identiske og grensene i ØK er av svært varierende kvalitet. Det er derfor forståelig at det ikke finnes noen fasit på bruken av grensene og da at det heller ikke eksisterer noen fastsatte retningslinjer for dette. Likevel sier mye av litteraturen at grensene i ØK har fått en betydelig økt bevisverdi de siste årene, og at grensene i ØK som bevisverdi står veldig sterkt (Kartverket, 2014). Det er tydelig at dette er et omdiskutert moment under rettsavgjørelsene i studien, og der rettsavgjørelsene ikke er enstemmig. I årene som kommer så kommer det til å gå lenger og lenger tid fra etableringen av ØK, og det kommer til å komme flere rettsavgjørelser som vil diskutere nettopp dette. Det er enda ikke en enstemmig mening om dette, men det kan hende at Kartverket (2014) vil få rett i sin vurdering om at bevisverdien til grensene i ØK kommer til å være økt i fremtiden, og da benyttes til å fastsette grenser i flere rettsavgjørelser. Det er klart at dette er et høyst aktuelt tema – og hvor går grensen fra å kalle informasjonen i ØK som sterk bevisverdi til å definere kartverket som rettsgyldig?

8. Masterstudiets styrker og svakheter

Styrker

Et viktig moment for meg i denne masteroppgaven har vært å finne et tema som jeg ønsker å studere og å finne problemstillinger og metode som belyser dette på en god måte.

Hovedproblemstillingen har blitt konkretisert gjentatte ganger under planfasen av masteroppgaven, slik at oppgaven skulle kunne besvares ved en individuell masteroppgave samt ha høy reliabilitet og validitet. Jeg har derfor utarbeidet fire delproblemstillinger som sammen belyser hovedproblemstillingen fra ulike vinklinger. Delproblemstillingene har hjulpet med å sammen belyse hovedproblemstillingen, og alle de fire problemstillingene har kunnet blitt besvart ved hjelp av samme datamateriale, noe som er gunstig i en individuell masteroppgave som kun har et halvt år til disposisjon. Dette er noe jeg føler at har konkretisert oppgaven og gjort resultatene oversiktlige og håndterbare.

Majoriteten av masteroppgavens problemstillinger er basert på en kvantitativ dokumentanalyse som etter eksklusjons- og inklusjonsfasen er basert på 169 rettsavgjørelser. Noen av styrkene ved et slikt design er at man kan få et konkret svar på hvor mange av rettsavgjørelsene som benyttet grensene i ØK og vil i liten grad kunne bli påvirket av subjektive meninger og det er liten risiko for at enkeltpersoners uærlighet eller manglende forståelse kan innvirke på studien, slik som vil kunne være tilfelle ved enten en kvantitativ spørreundersøkelse eller kvalitative intervjuer. I tillegg vil det store utvalget av rettsavgjørelser gjøre studien mindre sårbar for bias eller feiltolkning knyttet til enkeltavgjørelser. Dette gjør at det er stor sannsynlighet for at oppgavens kvantitative resultater faktisk viser et reelt svar på problemstillingene. Den juridiske fremstillingen i delproblemstilling 4 har benyttet det samme datamateriale som den kvantitative dokumentanalysen, men jeg har da sett på hvorfor retten konkluderer med å benytte grensene i ØK eller ikke. Dette har gitt en innsikt som belyser hvorfor de kvantitative resultatene er slik de er, og også denne dataen benytter dokumenter og beskriver hva som retten faktisk vurderer og er da minimalt påvirket av subjektivitet og min tolkning.

Svakheter

Underveis i min analyse av rettsavgjørelsene så jeg at det var mange ulike momenter som spilte inn på de ulike sakene. Dette gjorde at selve analyseringen ble litt vanskeligere enn forventet. Som beskrevet tidligere så må retten forholde seg til forhandlingsprinsippet og disposisjonsprinsippet, og det kom frem gjennom analyseringen av rettsavgjørelsene at det var

veldig forskjellig hva slags dokumenter som ble lagt fram av de ulike partene, som eksempelvis skylddelingsforretninger, tidligere rettsavgjørelser, merker i naturen og vitneerklæringer. Det at rettsavgjørelsene har ulike premisser gjør altså at rettens forutsetninger og vurderinger blir ulike. Jeg har derfor prøvd å lage en så homogen gruppe som mulig ved å ekskludere alle saker der partene ikke legger frem ØK i saken. Det er mange ulike momenter som spiller inn på saken som gjør at det kan være vanskelig å sammenligne saker. Likevel vil bildet som legges frem ved å se på et stort antall saker systematisk gi et bilde over hvordan retten vurderer og benytter grensene i ØK. Jeg har også grunnet dette valgt å se nærmere på sakene der retten faktisk gjør en vurdering av rettgylldigheten til grensene i ØK. I denne vurderingen studeres rettsavgjørelser som gjør en konkret vurdering på hvorfor de benytter grensene i ØK eller ikke.

Oppgavens forskningsmetode i delproblemstilling 1-3 viser et konkret bilde av *hva* som gjøres i retten. Disse resultatene trekker ingen konkret årsaksbestemmelse på *hvorfor* retten konkluderer med å bruke grensene i ØK eller ikke. Delproblemstilling 4 forsøker å konkretisere faktiske argumenter retten benytter, og er et forsøk på å tilnærme seg dette. Likevel har delproblemstilling 4 benyttet et utvalg av 20 saker som konkret vurderer bruk av ØK, og er derfor ikke nødvendigvis representativt for alle de 169 rettsavgjørelsene. Jeg har i diskusjonsdelen derfor prøvd å diskutere ulike mulige årsaker til at resultatene er slik de er, og da komme nærmere en årsakssammenheng for hvorfor retten gjør som de gjør. Oppgaven diskuterer altså mulige årsakssammenhenger bak resultatene, men kan ikke konkludere med hva som faktisk er den reelle årsaken.

9. Interessante muligheter for videre forskning

Søkeord som omhandler DEK og matrikkel

Masteroppgaven har utført et avgrenset studium som ser på bruk av eiendomsgrensene i ØK til å fastsette grenser i grensefastsettende saker. ØK ble hovedsakelig opprettet på 1960- til 1980-tallet, og teoridelen i oppgaven har beskrevet hvordan grensene i ØK har blitt implementert i senere kartverk som DEK og matrikkelen. Denne studien fokuserte på bruk av det opprinnelige ØK, selv om de inkluderte sakene også kunne diskutere andre relaterte kartkilder. Det hadde vært interessant for fremtidige studier å se på om andre søkeord i lovdata som omhandlet matrikkel, DEK eller andre relaterte kartverk hadde kommet frem til de samme tendensene og konklusjonene som denne studien med søkeord som omhandlet Økonomiske kart. Dersom man skal benytte matrikkelen og DEK som søk til å se på bruk av grensene i ØK, så er det viktig å tenke på at ved implementeringen av ØK-grensene i DEK, så forekom det flere feil og grensene i disse kartverkene vil derfor ikke alltid samsvare med de opprinnelige ØK-grensene. I tillegg er grensene i DEK og matrikkel ikke kun basert på grenser fra ØK, men eiendomsgrenser fra jordskiftesaker og kartforretninger fra Vegvesenet er også implementert (Kartverket, 2015, s. 12). Dette betyr at dersom man skal benytte et søk på disse kartkildene, så må også dette tas med i betraktningen.

Før jeg valgte å fokusere på analoge Økonomiske kart i studien, utførte jeg også søk på «DEK» -47 rettsavgjørelser, «Digitale Eiendomskart» - 61 rettsavgjørelser og «matrikkelen»-1428 rettsavgjørelser. Jeg kom frem til at å benytte «økonomiske kart» og relaterte søk i min studie gjorde at jeg fikk det materialet som passet best til mitt forskningsprosjekt.

Sammenligne tettbygde strøk med rurale strøk

Et annet interessant studium kan være å sammenligne bruk av grensene i ØK og relaterte kartverk i tettbygde strøk med rurale områder. Utenfor tettbygde strøk stammer grensene i DEK og matrikkel ofte fra analoge ØK (Haraldstad, 2013, s. 261). Kan det være at i tettbygde strøk med grenser fastsatt og oppmålt etter 1965 og 1980 så får grensen i ØK større beviskraft? Disse har som en tommelfingerregel 10-30cm nøyaktighet (Kartverket, 2011), mens de opprinnelige grensene i ØK i rurale strøk har 2meters nøyaktighet samt alle feilkildene forbundet med ØK som er beskrevet i oppgaven (Kartverket, 2018a; NæringsEiendom, 2006).

Bruk av eiendomsgrensene i ØK utenfor retten samt ved andre sakstyper i retten

Grensene i ØK benyttes i mange ulike områder, inkludert som grunnlag for reguleringsplaner (Kartverket, 2014). Det kunne vært interessant å se på hva vurderingen og bruk av grensene i ØK er utenfor retten. I tillegg er grensene i ØK også vurdert og benyttet i andre sakstyper i retten enn ved grensefastsettelse av eiendomsgrenser, noe som også kom frem når jeg leste gjennom alle 451 rettsavgjørelsene i mitt søk på «økonomisk kart». En interessant tilnærming i fremtidige studier kunne da vært om vurderingen og bruk av grensene i ØK er den samme i andre sakstyper i retten.

Bruk av andre innholdsmomenter i ØK enn eiendomsgrensene

ØK inneholder også mye annen informasjon enn eiendomsgrenser. Ideen bak ØK var et ønske om å kartlegge samt finne de økonomisk beste arealene i Norge. ØK viser da arealers potensielle bruk – boniteten, altså et areals produktivitet. Dette gjorde at den økonomiske kartleggingen kun kartla områder opp til skoggrensen. Dette var også noe jeg la merke til da jeg gikk gjennom de 451 rettsavgjørelsene. Flere av disse omhandlet ikke eiendomsgrenser, men inneholdt blant annet diskusjoner om tap av bonitetsklasser og fastsetting av bonitet eller verdi av jordbruksareal. Det kunne vært interessant å se på hvordan bruken av denne informasjonen i ØK og eventuelt kunne man sammenlignet dette med bruken av eiendomsgrensene.

Innvirkning av ulik lovgivning

Det kunne vært interessant å se på om vurderingen av beviskraften til grensene i ØK har endret seg over med bruk av ny jordskiftelov (2013) sammenlignet med gammel (1979). Masteroppgaven har studert om det har vært noen endring i bruk av grensene i ØK til å stadfeste eiendomsgrenser over tid de siste 10 årene, men oppgaven har ikke sett spesifikt på om det har vært en endret bruk med loven fra 2013 sammenlignet med loven fra 1979. Det kunne også vært interessant å se på om det har vært en innvirkning av bruk av grensene i ØK etter at det ble innført en endring av disposisjonsprinsippet i 1998 og jordskifteretten ikke lenger kunne ta initiativ til å regulere ulagelige grenser eller til å utvide grensegangssaker.

Bruk av andre forskningsdesign

Studien har benyttet en enkel univariat kvantitativ dokumentanalyse som enkelt har latt seg kvantifisere ved hjelp av manuell opptelling. Metodisk kunne jeg har benyttet andre dokumentdesign og sett på eksempelvis bivariante korrelasjoner og da sett på sammenhengen mellom bruk av grensene i ØK og tilgang på andre grunnlagsdata. Dette kunne vært interessant å se på i senere studier.

Referanseliste

- Bjerva, Ø. J., Holth, F., Reiten, M., Sky, P. K. & Aasen, I. (2016). *Jordskifteloven Kommentartutgave*. Oslo: Universitetsforlaget.
- Blandhol, S., Tøssebro, H. N. & Skotheim, Ø. (2015). Innføring i juridisk metode. *Jussens venner*, 50(6), 310-345.
- Bryman, A. (2012). *Social research methods* (4th ed. utg.). Oxford: Oxford University Press.
- Haraldstad, H. S. (2013). Økonomiske kart og eiendomsgrenser. Noen erfaringer som jordskiftedommer og tidligere inteventør, *Bind 73(4)*. Hentet fra <http://www.kartogplan.no/Artikler/KP4-2013/Okonomisk%20kartverk%20og%20eiendomsgrenser.pdf>
- Johannessen, A., Christoffersen, L. & Tuft, P. A. (2016). *Introduksjon til samfunnsvitenskapelig metode* (5. utg. utg.). Oslo: Abstrakt.
- jusleksikon.no. (2017, 09.03.2017). jordskifterett Hentet 03.04.2019 2019 fra <https://jusleksikon.no/w/index.php?title=Jordskifterett&oldid=6301>
- Kartverket. (2011, 03.10.2011). Stedfesteing av matrikkelenhets- og råderettsgrenser. Hentet 03.05. 2019 fra <https://www.kartverket.no/globalassets/matrikkel/veiledning/stedfesting-av-matrikkelenhets-og-raaderettsgrenser.pdf>
- Kartverket. (2014, 25.06.14). Økonomisk kartverk fyller 50 år. Hentet 26.02 2019 fra <https://web.archive.org/web/20140628220756/http://statkart.no/Om-Kartverket/Nyheter/Okonomisk-kartverk-fyller-50-ar/>
- Kartverket. (2015, 01.01.2015). Kurs i matrikkelføring - Den norske eiendomsregistreringens historie Hentet 05.03. 2019 fra <https://www.kartverket.no/globalassets/matrikkel/kurs/forkurs/pdf/2-den-norske-eiendomsregistrerings-historie.pdf>
- Kartverket. (2018a, 28.11.18). Feil grenser i eiendomskartet. Hentet 30.04 2019 fra <https://kartverket.no/eiendom/eiendomsgrenser/feil-eiendomsgrenser-i-kartet/>
- Kartverket. (2018b, 28.05.18). Hva er matrikkelen? Hentet 10.02 2019 fra <https://www.kartverket.no/eiendom/eiendomsinformasjon/matrikkelen/>
- Kartverket. (2018c, 23.08.2019). Karttyper. Hentet 09.02 2019 fra <https://kartverket.no/kunnskap/Kart-og-kartlegging/Hva-er-kart/Karttyper/>
- Kartverket. (u.å.). Forbedring av Matrikelkartet. Hentet 28.04 2019 fra http://wpstatic.idium.no/geoforum.no/2014/10/Innledning_Georg-Langerak1.pdf
- Lande, K. (2018). Hvor går grensen? *Nationen*. Hentet fra <https://www.nationen.no/kronikk/hvor-gar-grensen/>
- Mæhlum, L. (2016). Økonomisk kartverk. I (bd. 2019). snl.no: Store norske leksikon. Hentet fra https://snl.no/%C3%B8konomisk_kartverk
- NæringsEiendom. (2006). Helt på grensen, 9:54. Hentet fra <https://www.estatenyheter.no/2006/02/27/helt-pa-grensen/>
- Oderkjær, O. & Vermedal, L. (2012). Nordmenn oftest i grensekrangel. *Aftenposten, Bergens tidende*. Hentet fra <https://www.aftenposten.no/norge/i/3JKWL/Nordmenn-oftest-i-grensekrangel>, <https://www.bt.no/nyheter/okonomi/i/G08RB/Nordmenn-oftest-i-grensekrangel>
- Sevatdal, H., Sky, P. K. & Berge, E. (2017). *Eigedomshistorie : hovudliner i norsk eigedomshistorie frå 1600-talet fram mot nåtida*. Oslo: Universitetsforl.
- Silverman, D. (2014). *Interpreting qualitative data* (5th ed. utg.). Los Angeles, Calif: SAGE.
- Sirianne Dahlum. (2018). Validitet. I *Store norske leksikon* (bd. 2019). snl.no: Store norske leksikon. Hentet fra <https://snl.no/validitet>
- Sky, P. K. & Bjerva, Ø. J. (2018). *Innføring i jordskifterett*. Oslo: Universitetsforl.

Øvstedal, S. & Austenå, T. (2000). *Jordskifteloven med kommentarer* (3. utg. utg.). Oslo: Universitetsforl.

Lovregister

- Bygningslov. (1965). *Bygningsloven*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NLO/lov/1965-06-18-7?searchResultContext=1169&rowNumber=9&totalHits=8986>
- Delingsloven. (1978). *Lov om kartlegging, deling og registrering av grunneiendom (Delingsloven)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NLO/lov/1978-06-23-70?searchResultContext=2300&rowNumber=3&totalHits=1801>
- Domstoloven. (1915). *Lov om domstolene (domstollova)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/1915-08-13-5>
- Jordskiftelova. (1979). *Lov om jordskifte o.a. (jordskiftelova)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NLO/lov/1979-12-21-77?searchResultContext=2667&rowNumber=2&totalHits=3732>.
- Jordskiftelova. (2013). *Lov om fastsetjing og endring av egedoms- og rettshøve på fast eiendom (jordskiftelova)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2013-06-21-100?searchResultContext=1266&rowNumber=1&totalHits=3835>
- Matrikkelova. (2005). *Lov om egedomsregistrering (matrikkelova)* Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-06-17-101>
- Skylddelingsloven. (1909). *Skylddelingsloven* Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NLO/lov/1909-08-20-2?searchResultContext=2429&rowNumber=1&totalHits=203>
- Tvisteloven. (2005). *Lov om mekling og rettergang i sivile tvister (tvisteloven)*. Hentet fra <https://lovdata.no/pro/#document/NL/lov/2005-06-17-90?searchResultContext=3172&rowNumber=1&totalHits=40523>

Rettspraksis

Alle de benyttede rettsavgjørelsene er opplistet i vedlegg 1 og 2

Figurliste

- Figur 1:** Bilde av økonomiske kart. Hentet fra Kartverket (2018b)
- Figur 2:** En tidslinje med viktige nøkkelhendelser og årstall for eiendomsregistrering. Hentet fra Kartverket (2015, s. 13)
- Figur 3:** tegnforklaring for grenselinjer i matrikkelen. Hentet fra (Utvik, 2017)
- Figur 4:** Deduksjonsprosessen. Figuren viser en oversikt over hvordan en deduktiv studie fungerer. Basert på figur fra Bryman, A. (2012), s. 24
- Figur 5:** Skjemaet som ble benyttet under den kvantitative analysen i studien.

Diagramliste

Diagram 1 – sektordiagram som viser andel av totalt antall saker som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 2 - sektordiagram som viser andel av sakene i lagmannsretten som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 3 - sektordiagram som viser andel av sakene i jordskifteretten som benytter grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 4: Sektordiagram som viser andel av de grensefastsettende sakene inkludert i studien fra 1980-2008 som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 5: Sektordiagram som viser andel av de grensefastsettende sakene inkludert i studien fra 2009-2018 som benyttet grensene i ØK til å fastsette grenser

Diagram 6: 10 eksempler på argumenter benyttet for å argumentere for bruk av grensene i ØK ved fastsettelse av grenser

Diagram 7: 10 eksempler på argumenter benyttet for å argumentere mot bruk av grensene i ØK ved fastsettelse av grenser

Vedlegg

Vedlegg 1: Oversikt over inkluderte saker

Inkluderte saker

Lagmannsretten

108 saker inkludert – sortert etter år

LE-1986-516 – ja

LE-1986-534- ja

LE-1987-104 – nei

LE-1987-361 - nei

LE-1988-539 – nei

LE-1989-181 - nei

LE-1991-1254 - delvis

LE-1991-16 – nei

LE-1991-2168 – nei

LE-1991-785 – nei

LA-1992-816 –delvis

LE-1992-1901 – nei

LG-1992-176 - nei

LF-1993-257 – ja

LG-1993-1354 – delvis

LA-1993-254 - nei

LB-1994-230 - ja

LA-1994 -293 – ja

LE-1994-55 – nei

LA-1994-139 - nei

LA-1995-1075 – ja

LA-1995-477 – nei

LA-1995-981 – nei

LA-1996-557 - nei

LA-1997-1060 – delvis

LA-1997-1124 – nei

LA-1997-844 – delvis

LA-1998-1418 – nei
LH-1998-280 – nei
LA-1998-1097 – nei
LH-1998-980 – nei
LH-1998-212 - nei
LA-1999-98 – ja
LF-1999-173 – nei
LH-1999-94 – nei
LG-1999-2083 - nei
LF-2000-190 – delvis
LG-2000-1810 – delvis
LE-2000-478 – nei
LE-2000-833 – delvis
LH-2001-446 – ja
LA-2001-1256 – delvis
LG-2001-1038 – nei
LF-2001-1 – ja
LG-2001-698 - nei
LE-2002-73 – nei
LF-2003-13932 – ja
LE-2003-20518 – nei
LA-2003-20568 - nei
LA-2004-81554 – nei
LF-2004-40383 – nei
LA-2004-88036 – delvis
LA-2004-5584 – ja
LA-2004-44393 – nei
LA-2004-7304 - nei
LB-2005-130492 – delvis
LB-2005-33726 – ja
LH-2005-135655 – nei
LG-2005-8532 – nei
LA-2005-38284 – ja
LE-2005-3817 - nei

LE-2006-39937 – ja
LF-2006-57641 – nei
LE-2006-25165 – delvis
LA-2006-140985 – nei
LB-2006-49138 - nei
LA-2007-41154 – nei
LA-2007-169541 – nei
LF-2007-53849-LF-2007-54125 - nei
LA-2008-132688 – nei
LB-2008-6779 – ja
LE-2008-166899 – delvis
LG-2008-123588 – nei
LG-2008-34049 – nei
LF-2008-76765 – delvis
LA-2009-176001 - ja
LG-2009-60801 – ja
LG-2009-149515 – delvis
LF-2009-8464 – nei
LF-2009-47300 – delvis
LA-2009-15007 – nei
LB-2009-199166 – delvis
LG-2010-37234 – nei
LA-2010-182460 – delvis
LF-2011-166441 – ja
LG-2011-14095 – nei
LF-2011-54979-LF-2011-73465 – delvis
LH-2012-190974 – nei
LH-2012-9119 –LH-2012-15145: nei
LA-2012-69141 – delvis
LG-2013-161090 – nei
LG-2013-66770-2 – delvis
LA-2013-202323 – delvis
LG-2013-156593 – nei
LH-2013-148617-1 - nei

LB-2014-56621 – nei
LG-2014-15531 – nei
LA-2014-56823-1 - nei
LF-2015-164422 – ja
LF-2015-176033 – delvis
LG-2015-70438 - nei
LB-2016-186319 – nei
LE-2016-20483 – ja
LH-2016-177107 – delvis
LA-2017-25698 – nei
LA-2017-196860 – nei
LH-2017-18999 - nei
LG-2018-39701 – delvis

Jordskifteoverretten

JOHA-2009-1 – nei

Jordskifteretten

60 saker inkludert fra jordskifteretter – sortert etter år

JSTA-2005-22 – nei
JKVI-2009-28 – nei
JVOS-2009-20 – nei
JTRO-2010-9 – nei
JFLE-2011-21- nei
JKVI-2011-17 – nei
JTRO-2011-11 – delvis
JSTE-2012-24 – delvis
JVAD-2012-29 – nei
JTRD-2012-34 – nei
JMOL-2012-23 – delvis
JTRO-2012-8 – delvis
JEID-2013-21 – nei
JARD-2013-24 – ja

JARD-2013-43 – ja
JSKI-2013-10 – delvis
JLST-2013-37 – ja
JDRA-2013-42 – nei
JTON-2013-38 – nei
JLEI-2013-17 – nei
JSTE-2013-29 – delvis
JDRA-2013-47 – nei
JSTE-2013-33 – nei
JLST-2013-49 – nei
JSTA-2013-21 – nei
JTRO-2013-36 – nei
JSTO-2013-52 – nei
JSTO-2013-58 – nei
JFOR-2013-19 – nei
JLST-2014-3 – ja
JHAM-2014-13 – nei
JSTO-2014-13 – nei
JKVI-2014-9 – nei
JSTE-2014-24 – nei
JSTO-2014-43 – nei
JSTO-2014-20 – nei
JBOD-2014-33 – nei
JFLE-2015-198498 – delvis
JTRD-2015-204909 – nei
JHAM-2015-198262 – nei
JTRD-2015-92141 – nei
JSAR-2015-199622 – ja
JSTE-2015-13 – delvis
JSOR-2015-201758 – delvis
JSUR-2015-198690 – ja
JFLE-2015-199214 – nei
JSTO-2015-200779 – delvis
JLST-2015-202231 – nei

JSTE-2015-22 – nei
JSTE-2016-94651 – nei
JLST-2016-5785 – nei
JARD-2016-149838 – ja
JSAR-2016-179387 – nei
JFLE-2016-112244 – nei
JFOR-2016-140635 – nei
JHAM-2016-126878 – nei
JKRI-2017-77655 – nei
JARD-2017-180305 – delvis
JSKI-2017-60902 – nei
JSTA-2017-175264 – nei

Vedlegg 2: Oversikt over ekskluderte saker

Ekskluderte saker

Ekskludert med bakgrunn i at saken ikke omhandler ikke fastsettelse av grenser

Høyesterett

- Rt-1984-1266 (342-84)
- Rt-1988-1410 (444-88)
- HR-1992-43-B – Rt1992-352
- HR-1982-1673 (392-82)
- HR-1994-367-K
- HR-2000-1176 og HR-2000-1190- Rt-2000-1918 (467-2000)
- HR-1995-674-K – Rt-1995-1812
- HR-1994-228-K-Rt-1994-548
- HR-1995-6-A – Rt-1995-67
- Rt-1986-1299 (438-86)
- Rt-1987-1052
- Rt-1982-1382 (433-82)
- Rt-1977-1192
- Rt-1982-436 (64-82)

=14

Lagmannsretten

- LF-1996-84
- LE-1989-44
- LG-1994-1374
- LA-2013-108529
- LB-2014-141418
- LF-2016-33138
- LF-1999-933
- LE-2008-175893
- LH-1993-11
- LA-2000-738
- LF-1997-22

- LH-1991-442
- LA-2005-186406
- LG-1994-156
- LH-2003-413
- LA-2006-152874
- LA-1997-1635
- LG-2001-153
- LE-2005-8371
- LA-1994-203
- LF-1993-334
- LH-1996-781
- LF-2006-46977
- LE-2002-893
- LE-2002-893
- LF-1997-1090
- LE-1990-319
- LE-1988-445
- LB-2013-171548
- LB-2006-186173
- LE-1998-139
- LH-1998-178
- LH-1994-564
- LA-2014-108042
- LE-2014-190527
- LG-1997-2023
- LG-1994-1210
- LB-2012-192853
- LF-2006-52641
- LH-2004-65782
- LH-2004-85494
- LF-2001-1103
- LG-2000-2244
- LA-1997-87
- LG-2006-31838

- LG-1998-255
- LG-2012-16241
- LA-1992-417
- LG-2003-4512
- LF-2017-201913
- LF-2008-79789-LF-2008-127604
- LH-1992-202
- LE-2010-119485
- LG-2018-116313
- LH-2017-76190
- LA-2007-8632
- LG-2000-927
- LF-1999-359
- LG-1998-2005 - RG-2000-235 (40-2000)
- LG-2012-48726
- LE-1997-692
- LA-2014-170970
- LF-2013-109904
- LH-2011-37030
- LH-2010-152879 - RG-2010-1601
- LH-2010-18986
- LF-2008-45475
- LE-2007-70940
- LF-2003-72
- LF-1997-128
- LF-1995-515
- LH-1995-27
- RG-1985-513
- LG-2015-160256
- LF-2014-172446
- LG-2009-98667
- LG-2009-17470
- LF-1996-561
- LE-1994-2484

- LH-2018-96246
- LF-1995-340 - RG-1997-1657 (287-97)
- LA-2007-155274
- RG-1982-165
- LA-1999-1525
- LH-1993-163
- LE-1992-1551
- LF-2016-199615
- LG-2013-151250
- LF-2009-83485-RG-2010-429
- LA-2005-145503
- LG-2005-152669
- LA-1999-1476
- LG-1991-1179
- LF-2014-147562
- LA-2011-16542
- LF-2011-33105
- LG-2010-166359
- LH-2009-202276
- LF-2009-17047
- LF-2006-142412
- LB-2005-56699
- LG-1995-1083
- LA-1995-265
- LF-1995-323 - RG-1996-906 (162-96)
- LE-1989-206
- LG-1996-148-LG-1996-149
- LE-1999-509
- LF-1999-1048 – RG-2001-346 (50-2001)
- RG-1971-666
- RG-1987-56
- LE-2018-28967
- LG-2003-4634
- LF-2004-100983-RG-2005-1357

- LF-1995-381
- LH-1994-424
- LE-1992-770
- LA-1992-194- RG-1994-581 (85-94)*
- LE-1988-585
- LE-1987-466
- LF-1993-510-RG-1995-683
- LF-1995-505-RG-1998-1106 (179-98)
- LH-1992-141
- LH-2006-173104
- LG-2006-23340
- LH-2005-45851-RG-2007-112
- RG-1983-557
- LG-1995-130
- LA-2008-33819
- LF-1994-562
- LF-2016-45540-LF-2016-64028
- LG-1994-679

=131

Tingretter

- TSAFO-2008-40230
- RG-1986-172
- RG-1974-97
- THALD-2017-71322
- RG-1984-1
- RG-1987-279
- RG-1980-972
- TJARE-2004-188
- RG-1985-294
- TINTR-2016-70187
- RG-1982-499
- RG-1987-965

- TALST-2007-133981-TOSLO-2004-51747-TOSLO-2004-51196-TOSLO-2004-51755

=14

Jordskifteretten

- JSKI-2011-25
- JLST-2013-11
- JLEI-2013-19
- JSTE-2016-153611
- JBOD-2014-24
- JLEI-2013-2
- JLEI-2013-15
- JVAD-2009-9
- JSTO-2012-47
- JSAR-2015-199025
- JTRO-2011-2
- JKVI-2009-2
- JTRO-2005-5
- JSKI-2014-5
- JFLE-2004-17
- JSTO-2015-200774
- JBER-2012-36
- JDRA-2013-9
- JHAM-2016-133302
- JBOD-2011-17
- JHAR-2006-19
- JSOR-2015-199039
- JBOD-2005-11
- JLST-2014-53
- JSTO-2013-50
- JVAD-2012-31
- JSTE-2012-30
- JLEI-2011-6
- JSTE-2009-8

- JSOR-2007-3
- JSTO-2005-30
- JFLE-2011-8
- JLEI-2012-6
- JTON-2010-7
- JBOD-2009-8
- JLST-2004-18
- JDRA-2013-12
- JBOD-2005-4A
- JBOD-2007-4
- JFOR-2013-26
- JBOD-2012-2
- JMOL-2011-11
- JTRO-2012-16
- JSTA-2013-38
- JDRA-2007-7
- JLHM-2003-12
- JKVI-2008-4
- JTRO-2004-14

=48

Jordskifteoverretten

- JOFR-2000-3
- JOGU-2007-14
- JOHA-1997-9
- JOEI-2005-4
- JOFR-2001-10
- JOGU-1999-1
- JOFR-2010-9
- JOHA-1995-10
- JOGU-2007-5
- JOAG-2002-10
- JOAG-2009-7
- JOGU-2005-1

- JOEI-2005-7
- JOEI-2004-6
- JOFR-2003-12
- JOHA-2006-2
- JOEI-2002-4
- JOEI-2008-5
- JOHA-2012-3
- JOFR-2005-5

=20

Andre årsaker m/spesifikk årsak

Høyesterett

- Rt-1986-583 (ingen av partene ytrer at det er ØK som er korrekt, og høyesterett kommenterer ikke ØK)
- HR-2009-761-U- Rt-2009-466: Etter at en tvist om grensene for en fast eiendom var rettskraftig avgjort, begjærte den ene parten gjenopptakelse på bakgrunn av nye bevis. Høyesterett sin vurdering går på at lagmannsretten hadde lagt for stor vekt på at parten var selvprosederende. Konklusjonen går på at lagmannsrettens dom oppheves, og vurderingen går ikke på grensefastsettelse og da ikke ØK

Lagmannsretten

- LE-1999-491 (lagmannsretten fant ut at saken ikke hørte til under jordskifteretten, eieren måtte pretendere hvilken grense som skulle klarlegges)
- LH-2003-34 (gjelder gjenopptakelse av en sak som omhandler fastsettelse av grenser, vurderingen går på om de nye bevisene er nok til gjenopptakelse – begjæringen forkastes)
- LE-2012-88708 (anke i grensegangssak – drøfter eiendomsrett og overføring av arealer ikke bruk av ulike kilder til å fastsette grenser)
- LH-1995-120 (Saken omhandler handling i god tro og vurdering om en kjøpskontrakt var gyldig – ikke om grensefastsettelse)
- LA-2003-15388 (Drøfter saksbehandlingsfeil, ikke hva som var bakgrunn av grensefastsettelsen)
- LE-1989-357 (Saken gjaldt fastsettelse av grensen for eiendommen. Saken omhandler anke på gjenopptakelse, og lagmannsretten tar stilling til at om det er grunn for

gjenopptakelse (noe de ikke mener at det er), mens omkostningsspørsmålet henvises til ny behandling i jordskifteretten)

- LF-2010-195853 (Saken omhandler sakskostnad – ikke grensefastsettelse (dette er partene enige om))
- LF-1998-1107 (Spørsmålet gjaldt om vilkårene for gjenopptakelse var oppfylt, ikke fastsettelse av grenser)
- LF-1997-993 (Handlet om det forelå omstendigheter som tillot gjenopptakelse, ikke om fastsettelse av grensen)
- LF-1994-2 (Lagmannsretten tar ikke stilling til hvor grensen går)
- LE-1988-418 (Grensegangssak, men tar ikke stilling til fastsettelse av grenser)
- LA-2011-165826 (Lagmannsrettens vurdering går på rett til anke – ikke fastsettelse av grenser)
- LB-2002-861 - RG-2003-1216 (175-2003) (dette tilfellet var formålet å erverve veigrunn Saken omhandler ikke fastsettelse av grenser som mål)
- LH-2002-1059 (Det er en grensegangssak, men denne saken omhandler omkostningsavgjørelse)
- LA-2009-16168 (En kompleks sak der grensefastsettelsesdelen kun er et lite moment – ekskluderes da delvis konklusjon er at grensen må fastsettes med ny grenseoppgang)
- LA-2006-183996-RG-2008-201 (Sakens hovedtema er om en grenseavtale er ugyldig eller ikke – det diskuteres ikke bakgrunn i hva lagmannsretten mener er bakgrunnen for grensen)

=16

Jordskifteretten

- JSKI-2012-1 (Saken omhandler spørsmålet om det nye elementet den ene parten bringer frem for retten vil kunne føre til endring av betydning. Det er ikke drøftet hva som er riktig ved fastsettelse av grensen)
- JLHM-2013-44 (Saken omhandler om en grensegangssak kan fremmes – og konklusjonen er at den kan fremmes diskuterer at det er uenigheter om grensa, men ikke hva grensa er)
- JSTO-2013-51 (Det er en sak der grensen mellom de to partenes meninger er for nærme hverandre til at noen av kartene er nøyaktige nok. Det er derfor ikke gunstig å ta denne rettsavgjørelsen med i oppgaven da de ulike momentene settes opp mot hverandre og ØK sin rettskraft vurderes)

- JARD-2017-49297 (Begge parter mener selv at ØK er feil, og det er da ikke aktuelt å vurdere – ekskluderes)
- JBER-2016-182339 (Vurderingen gjelder kun fastsettelse av grenser – saken drøfter ikke bakgrunn for fastsettelse av grenser, kun måling og koordinatfestng – ØK nevnes ikke)
- JTRD-2011-45(Denne vurderingen går på kun fastsettelse av grenser – avgjørelsen gikk på fraværdom, og diskuterte ikke bakgrunn bak fastsettelse av grenser)
- JHAR-2015-203505(Handler hovedsakelig om rettskraftigheten til en gammel jordskiftesak-konklusjon er at grensene allerede er rettskraftig avgjort)
- JBER-2015-198796 (Saken diskuterer hovedsakelig ikke fastsetting av eiendomsgrenser ingen av partene påpeker at ØK er riktig og det er derfor ikke relevant)
- JLST-2015-16 (ØK er ikke fremlagt for retten av partene, og da ikke relevant for saken)
- JSTE-2014-8 (Saken handler om en tolkning av en skylddeling. Ingen av partene påberoper seg ØK/DEK som korrekt, og retten tar ikke stilling til kartverket)
- JFOR-2013-11 (Saken omhandler en allerede avklart grense og retten kommer frem til det, og spørsmål om hevd er ikke om fastsettelse av grenser – etter som grensen allerede er avklart ekskluderes saken her)
- JEID-2012-2(Omhandler tolkning av en grense, og tolkningen går på hvor det gamle elveløpet gikk – ikke hva slags type kart/begrunnelser som lå bak)
- JBOD-2009-14(Ingen av partene mente at ØK var den korrekte grensen, og jordskifteretten benytter ikke ØK i det hele tatt i sine drøftelser)
- JKON-2017-17140(Saken gjelder tolkning av en skylddelingsforretning, og ingen av partene påberoper seg grensene i ØK – det diskuteres da ikke heller)
- JSAR-2017-2613(Ingen av partene mener at ØK er det korrekte kartet – kun den ene parten som nevner «blant annet ØK», og det drøftes derfor ikke av retten)
- JLST-2016-25063 (Ingen av partene nevner ØK og det drøftes ikke)
- JFOR-2014-27 (Ingen av partene påberoper at kartene i ØK er det korrekte og jordskifteretten benytter da ikke ØK som et argument)
- JSUR-2013-2 (Saken fastsettes etter midtlinjepriippet – og dette er begge partene enige i – det er derfor ikke aktuelt å vurdere ØK)
- JDRA-2013-41 (Ingen av partene påberoper seg at ØK er korrekt, og det drøftes ikke. Kun tolkning av skylddeling)

- JTRO-2006-22 (Ingen av partene påberoper at ØK er korrekt, og retten vurderer ikke ØK)
- JSOR-2007-7(Oppgaven tar kun for seg fastsettelse av grenser. Retten kommenterer ikke ØK – ingen av partene påberoper seg dette heller)
- JSKI-2012-17 (Begge partene argumenterer vha skylddeling og retten kommenterer da ikke ØK)
- JSKI-2010-31 (Benytter her skylddelingsforretning, men ingen av partene påberoper at ØK er korrekt, og retten tar heller ikke stilling til det)
- JTRO-2010-2 (Ingen av partene mener/uttrykker at ØK er korrekt, og jordskifteretten kommenterer ikke ØK)
- JTON-2008-8 (Ingen av partene mener at ØK er det korrekte kartverket, og retten kommenterer det ikke)
- JFOR-2012-28 (Det er en stor sak med mange grenser. Retten benytter forlik fra 1883 til å begrunne grensene. ØK nevnes ikke, verken fra partenes side eller fra rettens)
- JKVI-2009-30 (Utenom dette nevnes ikke ØK, verken fra partenes eller rettens side)
- JSUR-2008-3(Ingen av partene mener at ØK er korrekt, og det retten kommenterer ikke ØK)
- JDRA-2006-7(Det er mange grenser med mange parter. De fleste grensene endte med forlig, ØK diskuteres ikke)
- JSUR-1999-4 (Ingen av partene ytrer noe om ØK – ØK nevnes ikke av retten)
- JTRO-2012-45 (Drøfter grensesteiner mot skylddeling. Det er da ikke aktuelt å benytte ØK – og partene påberoper seg ikke dette)
- RG-1978-94 (vanskelig å ta stilling til – handler om uenighet etter opprettelse av ØK, og det er da vanskelig å ta stilling til ØK når det nettopp har blitt opprettet – for gammel sak)

=32

Jordskifteoverretten

- JOFR-2008-8 (Omhandler ikke hva som er bakgrunnen til en fastsettelse av grensen, men anke av en grensemerking)
- JOFR-2003-11 (Handler om jordskifteretten har gjort feil ved grenseavmerking eller ikke. Partene har inngått et forlik og er bundet av rettsforliket. Jordskifteretten har gjort et teknisk arbeid som skal passe med rettsforliket. Det omhandler ikke hva som er korrekt bakgrunn bak grensefastsettelsen)

- Sak Eidsivating jordskifterett – sak 11 – åpnes ikke (partene kom til forlik)
- JOGU-2006-8(Slik jordskifteoverretten ser det er den aktuelle grensa avgjort ved tidlegare rettskraftig dom. Det drøftes derfor ikke hva som er rettmessige grenser og da ikke ØK)
- JOAG-2004-9(Saken omhandler skifteplanendringer, og jordskifteoverretten hjalp kun partene med beregninger. Partene gikk i forlik og hva som var rettmessige grenser ble da ikke vurdert)

=5

Norges miljø- og biovitenskapelige universitet
Noregs miljø- og biovitenskapelige universitet
Norwegian University of Life Sciences

Postboks 5003
NO-1432 Ås
Norway